

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กรณีศึกษา : กองทุนชุมชนเดชอุดมสามัคคี ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวกนิษฐา มั่งสูงเนิน

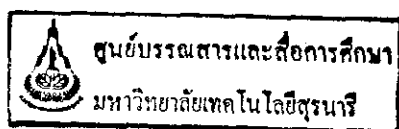
สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974 - 533 - 137 - 6

กนิษฐา มั่งสูงเนิน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
 กองทุนชุมชนเดชอุดมสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
 จังหวัด นครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์, 170 หน้า

ISBN 974 - 533 -137 - 6

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการรายงานเรื่องการประเมินโครงการกองทุนชุมชนเดชอุดมสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ทำวิจัยได้ดำเนินการประเมินโครงการตามวัตถุประสงค์ ประสงค์ในประเด็นของการดำเนินงานของกองทุน ด้วยวัดความเข้มแข็งของกองทุนเพื่อศึกษาถึงผล ปัจจัยด้านบวกและลบที่ช่วยส่งเสริมและขวางในการจัดตั้งกองทุนสำเร็จผู้ทำวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบรายงาน (บร.1-12) ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ ในการประเมินโครงการนี้ใช้ตัวแบบ ซิพพ์โมเดล ผลการประเมินพบว่า การก่อตั้งกองทุนประสบผลสำเร็จจากความร่วมมือ ร่วมใจของสมาชิกในชุมชน การจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารการจัดการกองทุนให้เป็นไปตามมติที่ประชุม มีการตรวจสอบโครงการที่ขอกู้ไปว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้กู้ให้ความร่วมมือในการชำระเงินคืนตามระยะเวลาที่กำหนดให้ 99 % ด้านตัววัดความเข้มแข็งของชุมชน สมาชิกในชุมชนรู้จักหน้าที่และมีความรับผิดชอบ ในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจช่วยกันแก้ปัญหาในชุมชนเป็นการช่วยส่งเสริมศักยภาพของชุมชน ส่วนปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมความสำเร็จ คือ ผู้มีส่วนใหญ่มีประสบการณ์และความถนัดในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้ไม่เกิดปัญหาในการดำเนินกิจการของตน อุปสรรคที่ขัดขวาง การเป็นหนี้ นอกกระบบของผู้กู้ทำให้เงินทุนในการประกอบกิจการหมุนเวียนไม่ทัน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ในด้านการจัดทำบัญชีที่หน่วยงานของรัฐจัดทำควรมีการจอบรมด้านการทำบัญชีของกองทุนเพิ่มเติม และมีการติดตามผลเพื่อทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงาน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....*กนิษฐา มั่งสูงเนิน*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์*.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศก์ และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร สาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

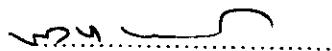
(รองศาสตราจารย์. ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

กรรมการสอบ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชาญชัย อินทรประวัตติ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์. ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
วันที่ ๖ เดือน เม พ.ศ. ๕๕

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ทำการศึกษาวิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน คำปรึกษาในการทำสารนิพนธ์ แนะนำ ช่วยเหลือในเรื่องการดำเนินงานด้าน ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย ข้อมูล การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา อาทิเช่น

- รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา
- ดร. มณีเพ็ญ อภิบาลศรี อาจารย์ที่ปรึกษา
- นางนพสร แสนชัยยา อาจารย์นิเทศก์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- ประธานและคณะกรรมการกองทุน ประชาชนในชุมชนที่เป็นสมาชิก และไม่เป็นสมาชิกในชุมชน ที่ได้ให้ความสะดวกในการอนุเคราะห์เอกสารและข้อมูลต่างๆ เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเป็นอย่างดี

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และหลานๆ ที่ช่วยเป็นกำลังใจช่วยให้ผู้ทำการศึกษาวิจัยในการจัดทำสารนิพนธ์ให้ประสบผลสำเร็จ ได้เป็น ไปด้วยดี

กนิษฐา มั่งสูงเนิน

สารบัญ

เรื่อง		หน้า
บทคัดย่อ		ก
หน้าอำนวยการ		ข
กิตติกรรมประกาศ		ค
สารบัญ		ง
สารบัญแผนภาพ		ช
สารบัญตาราง		ซ
บทที่ 1	บทนำ	
1	หลักการและเหตุผล	1
2	วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3	กรอบความคิดทฤษฎี	3
4	วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	3
5	ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1	นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
2	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	7
3	แบบติดตามสังเกตคัดเลือก กรรมการกองทุนชุมชนเดชอุดมสามัคคี	10
4	แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนชุมชนเดชอุดมสามัคคี	11
5	ระเบียบกองทุนชุมชนเดชอุดมสามัคคี	12
6	การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนชุมชนเดชอุดมสามัคคี	13
7	หลักการประเมินโครงการแบบซัพพ์โมเดล	15
8	การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	16
9	หลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง	16

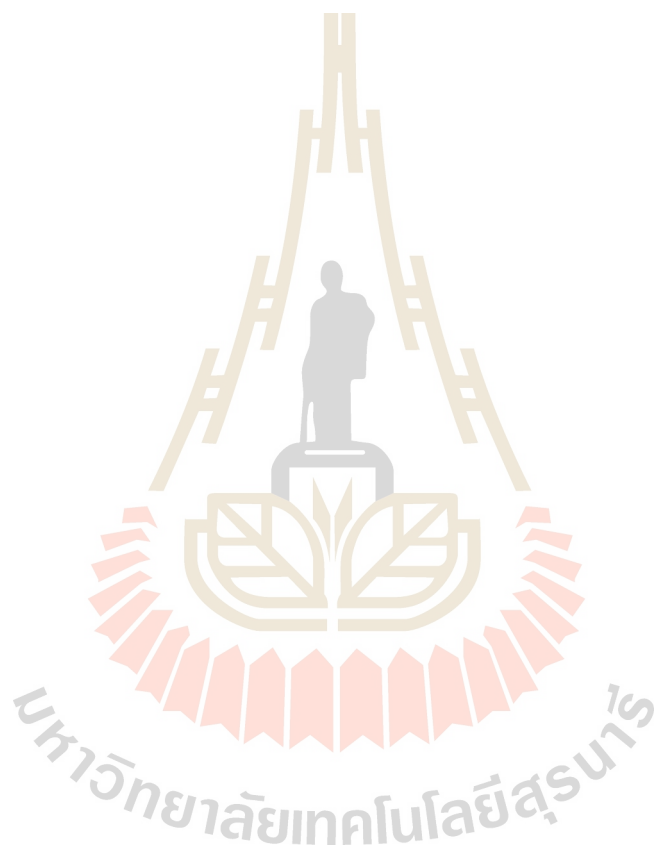
บทที่ 3	วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
1	รูปแบบการประเมิน	30
2	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	34
3	ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ	34
4	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	38
5	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	38
6	การวิเคราะห์ข้อมูล	39
บทที่ 4	ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
1	ผลการประเมินบริบทชุมชน	
1	1 บริบทระดับประเทศ	41
2	2 บริบทระดับท้องถิ่น	
	2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	49
	2.2 สภาพปัจจุบัน	51
	2.3 สังคมและวัฒนธรรม	52
	2.4 ข้อมูลอื่นๆ	53
2	ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	53
1	1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A การบริหารจัดการกองทุนและ การแนะนำส่งเสริมผู้กู้	54
2	2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B หน่วยประเมินผลผลิตการดำเนิน กิจการของผู้กู้	55
3	สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	58
บทที่ 5	สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	
1	วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	61
2	วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	61
3	ผลการดำเนินการประเมินโครงการ	62
4	อภิปรายผล	63
5	ข้อเสนอแนะ	66

บรรณานุกรม	67
ภาคผนวก	
ภาคผนวก หมายเลข ก เอกสารที่เกี่ยวข้อง	69
ภาคผนวก หมายเลข ข บร.1 – บร.12	116
ภาคผนวก หมายเลข ค แผนที่ – ตาราง	170

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตףเฟิลบีม	31
2. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจสตףเฟิลบีม	33
3. รูปแบบการประเมินแบบ ชิพท์ กับการประเมินโครงการกองทุน(ระดับหมู่บ้าน)	36
4. รูปแบบการประเมินแบบ ชิพท์ กับการประเมินโครงการกองทุน(ระดับบุคคล)	37

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงช่วงอายุของประชากร	51
2. แสดงระดับการศึกษา	52
3. แสดงรายชื่อคณะกรรมการ	54
4. แสดงจำนวนผู้รู้แต่ละงวด	56

บทที่ 1

บทนำ

ความยากจนนับว่าเป็นปัญหาที่ทางรัฐบาลค่อนข้างหนักใจ และหาวิธีการแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วนเพื่อจะได้ช่วยบรรเทาความเดือดร้อน จึงได้มีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาทขึ้น เพื่อช่วยเหลือประชาชนให้กินดี อยู่ดี โดยอาศัยเงินทุนจากการกู้ยืมไปทำการประกอบอาชีพ เพื่อขจัดปัญหาความเดือดร้อนความยากจนตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล

1. หลักการ และเหตุผล

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนเป็นนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น โดยมีแกนนำ คือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี และได้ถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่ง ซึ่งมีเจตนารมณ์ในการช่วยเหลือและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมทั้งพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียน โดยอยู่ภายใต้การดูแลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นฐานร่วมกันสร้างจิตสำนึก ความเป็นชุมชน และท้องถิ่น โดยให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านชุมชนเมืองให้มีคุณค่า ส่งเสริมภูมิปัญญาของตนเอง การคิดเอง ทำเอง และที่สำคัญ คือ การแก้ไขปัญหาด้วยตนเองและมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกองทุนเพื่อช่วยในการพัฒนาอาชีพ สร้างเสริมรายได้ ช่วยลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินที่จำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดการในระบบ และในการบริหารจัดการเงินกองทุนให้มีประสิทธิภาพ

จากความพร้อมของชุมชนเศรษฐกิจสามัคคีที่ได้รับเงินอนุมัติกองทุน 1 ล้านบาท และได้มีบัณฑิตเข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่เพื่อให้โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองบรรลุวัตถุประสงค์ และให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งทางด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ จึงต้องมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยบัณฑิตที่เข้ามาปฏิบัติงานประจำในพื้นที่ และได้เขียนเรียบเรียงเป็นรายงานการประเมินในรูปของ “สารนิพนธ์” เพื่อต้องการให้ทราบถึง ความก้าวหน้า จุดอ่อน จุดแข็งของชุมชน และจะได้นำมาพัฒนา ปรับปรุงหมู่บ้านและชุมชนให้ดีขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

กองทุนในชุมชนเดชอุดมสามัคคีได้รับเงินจัดสรรหนึ่งล้านเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 ผู้ที่เป็นสมาชิกก็ดำเนินงานเขียนโครงการเพื่อประกอบในการกู้ยืมตามกฎระเบียบเพื่อที่คณะกรรมการจะได้พิจารณาค่าของกู้และอนุมัติเงินให้ สมาชิกจะได้นำเงินไปทำตามโครงการที่เขียนค่าของกู้ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับตนเอง และครอบครัว ดังนั้นจึงต้องมีการประเมินโครงการตามวัตถุประสงค์ เพื่อทราบความก้าวหน้าในทุก ๆ เรื่องของชุมชนเดชอุดมสามัคคี ดังนี้

2.1 เพื่อทำการศึกษาระบบการดำเนินงานกองทุนเงินล้านในชุมชนเดชอุดมสามัคคี ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1.1 ชุมชนเดชอุดมสามัคคี มีแหล่งกองทุนหมุนเวียนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

2.1.2 ชุมชนเดชอุดมสามัคคี มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนในเรื่องของบัญชีหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1.3 ชุมชนเดชอุดมสามัคคี มีกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยการเรียนรู้ และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และใช้เศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 ชุมชนเดชอุดมสามัคคี มีเศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันกับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 ประชาชนในชุมชนเดชอุดมสามัคคีมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อทำการศึกษาปัจจัยทางด้านบวก และปัจจัยทางด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามแผนงานกำหนดไว้

2.3 เพื่อทำการศึกษาดูชีวิต ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของคนในชุมชนว่ามีระดับความเข้มแข็งมากน้อยเพียงใด

3. กรอบแนวความคิด

ในการทำงานวิจัยหรือเอกสารใด ๆ ทางวิชาการจะต้องอาศัยเครื่องมือ หรือแนวความคิด เพื่อที่นำอ้างอิงเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามโครงการ หรือวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้ กรอบแนวความคิดที่ใช้ประเมินกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองครั้งนี้ การเขียนสารนิพนธ์จะต้องอาศัยตัวแบบตาม “แนวคิดของทฤษฎีเชิงระบบ” ของ สต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebean) ที่เรียกว่า ชิฟฟ์โมเดล CIPP MODEL มาทำการศึกษาและประเมินผล ซึ่งสามารถแยกตัวอักษรของ CIPP MODEL ได้ดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยงาน
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

แนวคิด ของทฤษฎีระบบ จึงเป็นตัวแบบที่เหมาะสมในการประเมินผลตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในเรื่องการศึกษาบริบทของชุมชนท้องถิ่น โดยรวม

4. วิธีการดำเนินการ

นโยบายเร่งด่วนของกองทุนเงินล้านเข้าสู่ชุมชนเมือง และหมู่บ้าน การดำเนินงานการประเมินโครงการจึงจำเป็นต้องรู้ถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินงานของทุกหมู่บ้าน และชุมชนกรณีศึกษาที่นี้กล่าวถึง ชุมชนเดชอุดมสามัคคี

ขั้นตอนที่ 1. เข้าไปศึกษาพื้นที่ปฏิบัติงานในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2. ศึกษากฎระเบียบของชุมชนให้เข้าใจ

ขั้นตอนที่ 3. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนชุมชนเดชอุดม

สามัคคี ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่

ขั้นตอนที่ 4. ใช้ตัวแบบชีพพีโมเดล และกำหนดตัวบ่งชี้และตัวแปรในการเก็บข้อมูล และการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงบริบทของชุมชน

ขั้นตอนที่ 5. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบประเมินที่ทางมหาวิทยาลัยจัดทำให้ และใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 6. ทำการประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูล การดำเนินงานของชุมชนเดชอุดมสามัคคี ว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

เมื่อทำประเมินผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการแล้ว ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนกฎระเบียบของกองทุนที่จัดตั้งขึ้น

2. ได้ทราบถึงอุปสรรคของการบริหารงานที่ค่อนข้างยุ่งยากในเรื่องการทำบัญชีที่รัฐบาลต้องการให้ทางชุมชนเมืองทำตามแบบที่กำหนดขึ้น

3. ได้ทราบถึงความเข้มแข็งของชุมชนของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการพัฒนาความก้าวหน้ากองทุนเงินล้าน

4. ได้ทราบถึงความสามัคคี และความร่วมมือของคนในชุมชนและทุก ๆ ฝ่าย ที่ช่วยทำให้กองทุนจัดตั้งสำเร็จ

5. มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชนเพื่อช่วยสร้างรายได้ พัฒนาอาชีพ ใช้จ่ายเงินเมื่อเกิดการฉุกเฉิน และช่วยลดรายจ่าย

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กองทุนชุมชนเศรษฐกิจที่ ซึ่งมาจากเงินทุน 1 ล้านที่รัฐบาลจัดสรรเงินอุดหนุนให้เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเศรษฐกิจ บริหารจัดการตนเอง

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง บุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเศรษฐกิจ และมีคุณสมบัติและ ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง สมาชิกกองทุนชุมชนเศรษฐกิจ จำนวน 15 คน ที่ได้รับคัดเลือกให้มาช่วยกันบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง คณะกรรมการกองทุนชุมชนเศรษฐกิจ จำนวน 1 คน ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำในการบริหารจัดการกองทุน

ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กฎเกณฑ์ที่คนในชุมชนเศรษฐกิจ จะต้องยึดถือเป็นหลักการร่วมกันดูแล และปฏิบัติตาม

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความนำ

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษาชุมชนเกษตรผสมผสาน ทั้งที่เป็นนโยบาย หลักการ ระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 9 ด้าน ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบ ซิปป์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
 - 9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
 - 9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน
 - 9.3 เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
 - 9.4 ประชาคม
 - 9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 9.6 ชุมกิจชุมชน
 - 9.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติแห่งละ 1 ล้านบาท ซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารการจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.2.1 เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนของท้องถิ่น

1.2.2 ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้าน และชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิ

ปัญญาของตนเอง

1.2.3 เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน

1.2.4 เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและ

ประชาสังคม

1.2.5 กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนา อาชีพสร้างงานหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และการสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน

1.3.2 ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

1.3.2 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของ ตนเองมีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.3.4 เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม

1.3.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1.4.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัด
ตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ.2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจะประกอบไปด้วยบุคคลเหล่านี้คือ

1. นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นประธาน
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง
4. รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานคนที่สาม
5. กรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประกอบด้วยบุคคลเหล่านี้คือ

1. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ
2. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
3. ปลัดกระทรวงมหาดไทย
4. ปลัดกระทรวงการคลัง
5. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
6. ปลัดกระทรวงพาณิชย์
7. ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม
8. ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
9. เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
10. ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน
11. ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
12. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน

6. เลขานุการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

7. ที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะ

กรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ใน
กรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่งให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้วเมื่อครบกำหนดวาระหากยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

นอกจากการพ้นจากตามวาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแล้วและจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. เป็นบุคคลล้มละลาย
4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุมในการประชุมคราวใดถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุมถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมในการวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
4. กำหนดแผนงานและออกระเบียบข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารงานกองทุน
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินจัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน

7. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้
9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจจะมีการกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุน ให้คณะ- รัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
11. ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจ และหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานและเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
6. จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการ บริหารและจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบหลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

- 9. คำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ คำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการบริหารกองทุน
- 10. รายงานการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อกรรมการ
- 11. คำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่่า

- 1. จะต้องมีการว่เรียน 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
- 2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

- 1. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านและชุมชนติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุน
- 2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปี บริบูรณ์
- 3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้าน การเงินตลอดจนซัดมั้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- 5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษใน ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน และความผิดฐานบุกรุก
- 7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- 8. ไม่เป็นผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)
(รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านสามารถแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ ชุมชน

1. จำนวนประชากรในชุมชน
2. จำนวนครัวเรือนในชุมชน
3. อาชีพของประชากรในชุมชน
4. ผลผลิตของประชาชน
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในชุมชน

ส่วนที่ 2. การเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

1. จำนวนประชากรที่เข้าร่วมการประชุม
2. วิธีการคัดเลือกแบบย่อๆ
3. วันที่เลือกตั้งคณะกรรมการ
4. คุณสมบัติของคณะกรรมการ
5. รายชื่อคณะกรรมการ

ส่วนที่ 3. การเตรียมความพร้อมของระเบียบ

ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านซึ่งกองทุนชุมชนเขต-
อุดมสามัคคี ต. ในเมือง อ. เมือง จ. นครราชสีมา ได้จัดทำระเบียบข้อบังคับไว้เรียบร้อยแล้ว

1. ระเบียบข้อบังคับมีข้อกำหนดในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1 ข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกภาพ (การเข้าเป็นสมาชิก การลาออก การฝากเงินออก การถือหุ้น ค่าธรรมเนียม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก)
- 1.2 ข้อบังคับเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 1.3 ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน และชำระเงินกู้
- 1.4 ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีกองทุน

2. วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันกำหนดขึ้น

ส่วนที่ 4. ทวนในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

ส่วนที่ 5. แนวคิดในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

1. วิธีการบริหารเงินกองทุนให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
2. วิธีการบริหารเงินกองทุนให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
3. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้สมาชิกกู้ยืมเงินเพื่ออะไรบ้าง
4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
5. วิธีการติดตามการใช้เงินกู้
6. วิธีการป้องกันความเสี่ยง
7. วิธีการแก้ไขในกรณีสมาชิกไม่ส่งเงินต้น และดอกเบี้ยตามสัญญา
8. แนวทางการบริหารในการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในชุมชน
9. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ในการบริหารกองทุนชุมชนเมือง (รายละเอียดอยู่ในภาค

ผนวก)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนชุมชนเดชอุดมสามัคคี มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

บ้านเลขที่ 99 ซอย. 22 ถนนเดชอุดม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด

นครราชสีมา

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อเป็นการพัฒนาเงินกองทุนหมู่บ้านชุมชนเดชอุดมสามัคคีให้เจริญงอกงาม

2.2 เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนเดชอุดมสามัคคี

3. เป้าหมาย

พัฒนาเงินทุนชุมชน พัฒนาคนและพัฒนาอาชีพต่อไป

4. คุณสมบัติของสมาชิก

4.1 เป็นผู้พักอาศัยในชุมชนเดชอุดมสามัคคี เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี

ก่อนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน

4.2 เป็นผู้ที่มีบรรลุนิติภาวะ 20 ปี บริบูรณ์

4.3 เป็นผู้ที่คณะกรรมการได้มีมติเห็นชอบให้เป็นสมาชิกกองทุน

4.4 เป็นผู้ที่จะปฏิบัติตามระเบียบกองทุน

4.5 เป็นผู้ที่ไม่ติดยาเสพติด และไม่เป็นบุคคลล้มละลาย เสมือนไร้ความ

สามารถ

5. การฟื้นฟูสภาพจากการเป็นสมาชิก

5.1 คายหรือลาออก

5.2 ย้ายที่อยู่

5.3 คณะกรรมการกลุ่มมีมติให้ออกด้วยคะแนนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3

6. เงินทุนของกลุ่ม

6.1 ค่าสมัครแรกเข้าคนละ 20 บาท เงินนี้กลุ่มจะไม่คืนให้ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

6.2 เงินบริจาคที่ผู้บริจาคประสงค์จะให้เงินกลุ่ม

6.3 เงินอื่น ๆ ที่กลุ่มมีมติให้เป็นทุนของกลุ่ม

6.4 ดอกเบี้ยที่ได้รับจากผู้กู้

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ที่คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกตามข้อ 18 (3) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจนโดยยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน 20,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนเรียนประชุมสมาชิกเงินกู้อย่างใดเกินกว่าจำนวน 20,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น
3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอกู้ทั้งหมดหรือบางส่วนให้ บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจะเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็วให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคนเป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ และให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็วการโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินกู้เข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน
4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็น อัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกโดยคำนึงถึงจารีตประเพณีและสภาพ

เศรษฐกิจ และสังคมใหญ่หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือคำตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

6. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสม-สมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละรายการชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือคำตอบแทนให้ผู้ชำระให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ทำสัญญา การชำระคืนเงินกู้ผู้กู้จะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคารและนำหลักฐานการส่งชำระคืน เงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือคำตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาผู้ยืมเงินให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่ กองทุนกำหนดไว้สำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระเว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับ ให้ผู้กู้อายหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควรและด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่งหรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงิน ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือคำตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้เงินพ้นจากสมาชิกภาพ ในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญาสมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพห้ามมิให้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

กองทุนชุมชนเดชอุดมสามัคคี มีเกณฑ์สำหรับพิจารณาเงินกู้มีดังนี้

1. กลุ่มมีมติให้สมาชิกกู้ยืม ได้ครั้งเว้นครั้งไม่เกินระยะเวลา 12 เดือน ถ้าเกินกว่านี้ต้องนำมาส่งคืนก่อนและทำเรื่องขืมใหม่
2. การกู้เงินจะต้องมีผู้ค้ำประกันอย่างน้อย 2 คน ผู้ค้ำประกันจะต้องเป็นสมาชิกของกองทุนชุมชนเดชอุดมสามัคคี หรือเป็นข้าราชการในชุมชน 1 คน
3. หากผู้กู้ยืมเงินผิดสัญญาไม่นำเงินมาส่งภายในวันที่กำหนด คือ วันที่ 1 – 5 ของเดือน จะต้องเสียดอกเบี้ยปรับวันละ 5 บาท
4. กลุ่มจะให้ผู้กู้ยืมเพื่อผู้กู้ยืมเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

5. ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเงินกู้ทุกประเภทจะเรียกเก็บดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาท/เดือนหรือร้อยละ 12 บาทต่อปี (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

รูปแบบการประเมินชีพพีโมเดล

จำเนียร สุขหลายและคณะได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ,(บรรณาธิการ), 2544 : 221-234] ดังนี้

การประเมินผล หมายถึง เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

แบบจำลอง CIPP ประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการโดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมความต้องการและความจำเป็นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองตลอดจนศึกษาอุปสรรคอันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการจัดหาข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจที่เหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้ประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

- ความหมายของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- บุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น

หน่วยงานที่จะช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยให้โครงการเท่านั้น รูปแบบคำถามเช่น แผนงานที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือไม่จะดำเนินการกับบุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไรเป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

- เพื่อหา และทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

- เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผน
- เพื่อเป็นการสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ส่วนประกอบที่สำคัญของการประเมินกระบวนการมี 4 อย่าง คือ

1. การจัดหานักประเมินกระบวนการเต็มเวลา
2. เครื่องมือที่ใช้เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ

3. การร่วมประชุมสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินโครงการและบุคคลในโครงการหรือแผนงานเอง

4. การปรับปรุงโครงสร้างการประเมินอยู่เป็นนิจ

การทำตามกระบวนการจำเป็นต้องมีข้อมูลย้อนกลับโดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่าทำอะไรโครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุดการประเมินกระบวนการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้าการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา และบันทึกกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต เพื่อจัดและแปลความหมายของความสำเร็จไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้นแต่มีความจริงเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองเป็นการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชน และท้องถิ่นโดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่า และภูมิปัญญาของตนเองมีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ ระหว่างชุมชนราชการ เอกชน และประชาสังคมและเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคม เศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืนโดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการ และประเมินโครงการโดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษาโดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงินการบัญชีการจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัย และการประเมินผลโครงการการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการตลาดรวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผล และการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายท้องถิ่น อันเป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของตน นอกจากนั้นหลังจากที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ และแผนงานร่วมกัน และปฏิบัติงานตามแผนงานของโครงการดังกล่าวร่วมกันแล้ว ยังมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริการรวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผลโครงการต่างๆ ของท้องถิ่น

ซึ่งอาจเป็นไปได้โดยทางอ้อม คือ ผ่านกรรมการที่เป็นฝ่ายบริหารงานของหมู่บ้านหรือเป็นไปได้โดยตรง คือ ได้เข้ามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

ปารีชาติ วลัยเสถียร (2542 : 138 –139) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาดังแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง โดยประชาชนหรือพัฒนาโดยประชาชนหรือพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรของชุมชนอันก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนเองและได้รับประโยชน์จากการพัฒนา

2.2 การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศให้มีอำนาจทางการเมืองการบริหารมีอำนาจต่อรองในการจัดสรรทรัพยากรอยู่ในมาตรฐานเดียวกันโดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

รูปแบบการมีส่วนร่วม

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายหนึ่งรู้สึกคืออำนาจ กว่าหรือมีทรัพยากรหรือความรู้ดีกว่าเป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายลงมาว่าต้องการอะไร โดยที่รัฐไม่รู้จักความต้องการของชาวบ้าน ดังนั้นการมีส่วนร่วมก็เพียงแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจการบางส่วนเท่านั้น

3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมทุกชั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดอำนาจความต้องการ การตัดสินใจในแนวทางการแก้ปัญหาและความเท่าเทียมกันของทุกฝ่าย

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

อกิน รพีพัฒน์ (2539:49) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาไว้ 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหาและลำดับความสำคัญของปัญหา

ขั้นที่ 2 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาเหตุแห่งปัญหา

ขั้นที่ 3 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการคิดหาและพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 5 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมในการพัฒนา

บัณฑิต อ่อนคำ กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชน ตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

ขั้นที่ 2 ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโดยประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ที่พึง ได้รับความการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ

ขั้นที่ 4 ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึง ได้รับความการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นที่ 5 ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมการประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

ยุทธศาสตร์ และยุทธวิธีการมีส่วนร่วม

นเรศ สงมระหะสุข (2544: 113-114) ได้สรุปยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการ คือ

1. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

การจัดการบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1. จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ
2. จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาดูงานระหว่างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน
3. ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ
4. ลงมือปฏิบัติจริง
5. ถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่นำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสม

2. การพัฒนาผู้นำเครือข่าย

เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความรู้ และความสามารถที่มีอยู่จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมแก้ไขปัญหาหรือกิจกรรมการพัฒนาได้ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน
2. สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง
3. แลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน

9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน

ชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่มีศักยภาพมีความรัก ความสามัคคี จงรักภักดี ชุมชนทุกคนใฝ่เรียนรู้มุ่งพัฒนาตนเองให้มีพลังความคิด พลังสติปัญญา เพื่อการพึ่งพาตนเองทุกด้านรู้จักวางแผนจัดการทรัพยากรแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองทุกคนมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนชุมชนมีเสถียรภาพมีสันติสุขและมีคุณธรรมนำชีวิต

ลักษณะชุมชนเข้มแข็ง

1. สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง และชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
2. สมาชิกชุมชนมีจิตสำนึกการพึ่งตนเองเอื้ออาทร รักและห่วงใยซึ่งกันและกันอีกทั้งพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชน
3. สมาชิกชุมชนเลือกกำหนดผู้นำชุมชนผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผู้แทนชุมชนที่หลากหลายด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. มีกระบวนการชุมชนที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชนซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดกว้าง โปร่งใสและมีความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบสำหรับสมาชิกทั้งหมด

5. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิดร่วมตัดสินใจดำเนินงานติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน

6. สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน

7. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วย การพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชน ที่มุ่งการพึ่งตนเองเพื่อประโยชน์ต่อสมาชิกของชุมชนทุก ๆ คนและหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

8. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นการพึ่งให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

9. มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนาอาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่น ภาคราชการองค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่น ๆ ในลักษณะการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ สันถุนา สันถุนาวิวัฒน์ (2541: 14 –17) ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง 4 ประการ คือ

1. เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ทุกคนในชุมชนร่วมเรียนรู้ ชุมชนนี้จะรู้ทันข่าวทั้งเศรษฐกิจสังคมการเมืองร่วมทั้งการเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ

2. เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตนเอง (Community Management) ด้วยกิจกรรมสำคัญ 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดการกระบวนการของตนเอง การลงมือปฏิบัติตามแผนการ ประเมินผล

3. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) แสดงถึงความภักดีต่อชุมชน ความรู้สึกเป็นเจ้าของหวงแหน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน

4. เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peaceful) คนมีคุณภาพและคุณธรรม สงบสุขจิตใจ เข้มแข็ง

องค์ประกอบ / ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของชุมชน

1. การจัดการองค์กรและการบริหารจัดการ
2. อุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วม
3. ทุน
4. มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

5. สิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง

6. เครือข่ายความร่วมมือ

7. การยอมรับจากสังคมภายนอก

9.3 เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้

องค์กรชุมชน เป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านในชุมชนนั้น ๆ ร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนรูปแบบการรวมกลุ่มของชาวบ้านหลายรูปแบบบางองค์กรเกิดจากการจัดตั้งอย่างเป็นทางการโดยรัฐ หรือไม่เป็นทางการโดยองค์กรพัฒนาชุมชน ดังรูปแบบขององค์กรชาวบ้านจึงมีหลายรูปแบบดังต่อไปนี้

1. องค์กรชาวบ้านที่ทางราชการจัดตั้ง มีหลากหลายรูปแบบ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร สภาตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบล มูลนิธิและสมาคม เป็นต้น องค์กรเหล่านี้จะมีเจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมาย กฎระเบียบ ทางราชการ การกำกับดูแล และให้การสนับสนุนส่วนใหญ่ต้องทำการจดทะเบียนต่อทางราชการ

2. องค์กรชาวบ้านแบบไม่เป็นทางการ มักมีชื่อเรียกเป็นกลุ่มที่ชาวบ้าน รวมตัวกันทำกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มฝึกปลอดสารพิษ เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้มักมีกฎระเบียบไม่มากนัก และไม่ขึ้นต่อทางราชการหรือเอกชนที่เข้าไปจัดตั้ง แต่จะขึ้นอยู่กับความสนใจและการกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นมาเองจึงค่อนข้างมีอิสระและมักจะจัดรูปแบบโครงสร้างองค์กรตามเนื้อหาของงานหรือกิจกรรมที่ได้ดำเนินงาน

3. องค์กรชาวบ้านที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายอาจเป็นองค์กรที่ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นเองหรือมีองค์กรพัฒนาเอกชน หรือมีหน่วยงานราชการเข้าไปสนับสนุนการรวมกิจกรรมที่คล้าย ๆ กันเป็นกลุ่มก้อนหรือรวมปัญหาหลาย ๆ ปัญหาเข้าด้วยกัน เช่น ปัญหาจากนโยบายรัฐ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตการเกษตร เป็นต้น

4. องค์กรชาวบ้านที่ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นมาเอง โดยไม่มีการจัดโครงการสร้างองค์กรอย่างชัดเจนแต่จะมีการยอมรับผู้นำคนใดคนหนึ่งขึ้นมาเป็นหัวหน้าและยอมรับฟังคำสั่งต่าง ๆ เช่น การรวมตัวเพื่อดูแลรักษาดินน้ำลำธาร คุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัมพันธ์ เดชะอริกรู 2538 : 6)

การเรียนรู้ในชุมชน

ประเวศ วะสี (2536 : 32) กล่าวว่า ในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในสังคม หรือชุมชนนั้นไม่ได้หมายถึงการเรียนรู้ในเฉพาะห้องเรียนเท่านั้น แต่หมายถึง การเรียนรู้จากการดำรงชีวิต และต้องเป็นการเรียนรู้ของคนทั้งหมด (Education For All) กล่าวคือ เป็นการเรียนรู้ของคนทุกคนอย่างต่อเนื่องและทั้งหมดของสังคมควรเป็นไปเพื่อความเรียนรู้ (All For Education) ซึ่ง

หมายถึง การเรียนรู้ที่มีใช้จำกัดอยู่ในโรงเรียนเท่านั้น แต่กิจกรรมและทรัพยากรทุกประเภทในสังคมควรเป็นไปเพื่อการเรียนรู้ กล่าวคือ ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ การธนาคาร โรงพยาบาล หรือหน่วยงานใด ๆ ของสังคมต้องเป็นสถาบันของการเรียนรู้ และควรมีการเรียนรู้ร่วมกัน

นอกจากนี้ ประเวศ วะสี (2536 : 15) ได้กล่าวถึง การเกิดการเรียนรู้ของชุมชนว่าต้องเป็นการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์จากการทำงานร่วมกัน (Interactive learning through action) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำจริง (Learning by doing) ซึ่งการเรียนรู้เช่นนี้จะก่อให้เกิดปัญญาที่มีคุณภาพเพียงพอสำหรับการเอาชนะความยากในการพัฒนาสังคมได้ซึ่งสามารถสรุปได้ กระบวนการเรียนรู้ที่สามารถช่วยยกระดับสติปัญญาของประชาชน และชุมชนได้นั้นจะต้องมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่ควบคู่ไปกับการปฏิบัติหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ นั่นเอง

ลีลาภรณ์ นาคทรพรพ (2539 : 255) โดยสรุปว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน ได้แก่

1. การศึกษาดูงาน เพื่อ ได้มาซึ่งข้อมูลใหม่อันนำมาซึ่งการสร้างภูมิปัญญา
2. เวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้อันเป็นเครื่องมือในการ “ระดมสมอง” ของชาวบ้านในการวิเคราะห์ข้อมูลใหม่ร่วมกัน และในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติมจากกัน และกันทั้งในระดับชุมชน และระหว่างชุมชนอาจจัด ได้หลายลักษณะ เช่น เวทีเพื่อสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานเวทีเพื่อวิเคราะห์ปัญหา และข้อมูลใหม่เวทีเพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย เป็นต้น

9.4 ประชาคม

การประชาคมเป็นเทคนิค และวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมซึ่งเทคนิค และวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมประกอบด้วย

1. การจัดเวทีประชาคม

เวทีประชาคม คือ พื้นที่สาธารณะ : Public Space หรือสถานที่ที่ทุกคนสามารถพบปะรวมตัวกันเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนถกแถลงข้อมูลความคิดเห็นคุณค่า อุดมการณ์ ปัญหา วางแผน ทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือชุมชนอาจเป็นเวทีการประชุมที่มีรูปแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการพูดคุยในเวทีประชาคม เป็นบรรยากาศของความร่วมมือ มิตรภาพ และสัมพันธ์ภาพ ที่เท่าเทียมกัน เกิดความกลมกลืนสมานฉันท์ (Harmony)

บทบาทผู้เข้าร่วมเวทีประชาคม

1. ช่วยค้นหาข้อมูลให้ข้อมูลประสบการณ์ความคิดเห็น
2. ร่วมกันวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลประมวลความคิดรวบยอดสรุป
3. ร่วมรับผิดชอบการจัดการแลกเปลี่ยนในเวทีให้เป็นที่ไปตามกำหนด

4. ค้นหาความคิดร่วมกลุ่ม
5. ช่วยกันกำหนดกิจกรรมที่เป็นความคิดเห็นมอบหมายภารกิจ นำไปสู่การปฏิบัติ
ขั้นตอนในการจัดเวทีประชาคมประกอบด้วย
 1. วิธีการ
 2. ผู้เข้าร่วมเวที
 3. แบบที่ต้องรายงาน
 4. ประเด็นในการจัดเวที
 5. เทคนิคในการจัดเวที
 6. ข้อพึงคำนึงในการจัดเวทีประชาคม

2. เทคนิคการสร้างอนาคตร่วมกัน F.S.C. (Future search conference)

เทคนิคการสร้างอนาคตร่วมกัน F.S.C เป็นกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ
ของผู้แทนกลุ่มหลายประเภทหลายระดับที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นมาทำงานร่วมกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อร่วมกันทำความเข้าใจสถานการณ์ อดีต - ปัจจุบัน ที่เชื่อมโยง และมีผล
กระทบถึงอนาคต

2. เพื่อเสนอภาพรวมของสถานการณ์ปัจจุบัน
3. เพื่อลงมติและสร้างพันธะกรณีในการมีวิสัยทัศน์ของอนาคตร่วมกัน
4. เพื่อรวบรวมแนวคิดความเข้าใจและสร้างแผนปฏิบัติการในอนาคตร่วมกัน
ขั้นตอนของกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน
 1. เส้นแบ่งเวลา (Time line)
 2. เข้าใจอดีต (Understanding the Past)
 3. การหยั่งเห็น (Insight)
 4. การสร้างแผนที่ความคิด (Mind Map)
 5. มุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stake holder Perspectives)
 6. ความภาคภูมิใจ - ความเสียใจ (Prouds and sorries)
 7. การสังเคราะห์ (Synthesis)
 8. การทำเป็นละคร (Dramatization)
 9. การนำเสนอละคร (Presentation of Dramatizations)
 10. ความคิดเห็นร่วมและความคิดเห็นที่เป็นไปได้ (Common and promising ideas)
 11. แผนปฏิบัติการส่วนบุคคล (Action Plans - Individuals)

12. แผนปฏิบัติการกลุ่มสนใจ (Action Plans Self – Selected Group)

13. แผนปฏิบัติการกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (Action Plans Stakeholder Group)

3. แผนที่ความคิด (Mind Mapping)

แผนที่ความคิดเป็นเครื่องมือสำคัญในการประชุมระดมสมองอย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในการดำเนินการประชุมให้อยู่ในประเด็นที่ต้องการและเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

ประโยชน์ของแผนที่ความคิดในการประชุมอย่างสร้างสรรค์

1. ช่วยในการเก็บบันทึกความคิดของผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนได้ครบถ้วน
2. ช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นการบันทึกข้อมูลหรือเรื่องราวที่ตนนำเสนออยู่ที่ประชุมลงบนเอกสารอย่างชัดเจน
3. ช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ไว้ในการประชุมได้ง่ายและนานขึ้นตลอดจนสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของบุคคลที่ชอบสีสันต่าง ๆ
4. ช่วยให้ผู้ฟังการนำเสนอสามารถเห็นภาพรวมปะติปะต่อรายละเอียดต่าง ๆ เข้าด้วยกันง่ายขึ้น

4. A-I- C (Apprecia tion - influence - Control)

A-I-C เป็นเทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และการระดมสมองที่ทำให้เกิดความเข้าใจสภาพปัญหา ชัดจำกัด ความต้องการและศักยภาพของผู้เกี่ยวข้องในเรื่องต่าง ๆ งานที่ได้จากการประชุมมาจากความคิดของคนทุกคน โครงการกระบวนการ F.S.C. จะคล้ายคลึงกับ A-I-C ลำดับขั้นตอนไม่ซับซ้อนเท่า F.S.C. กระบวนการ A-I-C จะใช้การวาดภาพเพื่อสะท้อนประสบการณ์ในอดีต สภาพปัจจุบันกับจินตนาการถึงความมุ่งหวังในอนาคตของสมาชิกทุกคนโดยให้แต่ละคนวาดภาพของคนก่อนนำภาพของทุกคนมาวางรวม.....

I-Influence คือ การใช้ประสบการณ์ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของแต่ละคนที่มีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมกันของกลุ่มสมาชิก

C-Control คือ การนำยุทธศาสตร์วิธีสำคัญมากำหนดแผนปฏิบัติการโดยละเอียดเพื่อให้ปฏิบัติจนบรรลุผลตามเป้าหมายรวมของกลุ่ม

ขั้นตอนของกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ

1. เข้าใจอดีต ทบทวนงาน
2. เข้าใจสภาพ สถานการณ์ปัจจุบัน
3. นำเข้าเสนอให้เข้าใจสภาพปัจจุบัน
4. เป้าหมายอนาคตที่ปรารถนา
5. วิสัยทัศน์รวม
6. แนวทางสู่วิสัยทัศน์รวม
7. วิเคราะห์จำแนกจัดลำดับแนวทางสู่วิสัยทัศน์
8. เลือกแนวทางที่สมควรใจจะทำ
9. ทำแผนปฏิบัติการ
10. เสนอแผนการปฏิบัติการ

9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการตามความจำเป็นในปัจจุบันและสามารถรองรับความต้องการหรือความจำเป็นในอนาคต ได้ด้วยนอกจากนี้จะต้องครอบคลุมมาตรการการรักษามรดกทางทรัพยากรปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นการพัฒนาที่ทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างแท้จริงภายในระบบนิเวศน์วิทยาที่สามารถจะรองรับการดำเนินชีวิตต่อไปทั้งนี้ต้องควบคู่ไปกับระบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่มุ่งรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติด้วยการปรับด้วยระดับความรู้ ปรับปรุงองค์กรปรับประสิทธิภาพทางเทคนิคและชาวปัญญา

ตัวแบบการพัฒนาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้สรุปย่อและคัดตอนบางส่วนมาจากหนังสือเขียนโดย สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ชื่อทฤษฎีและกลยุทธ์พัฒนาสังคม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2543 : 80-87)

ตัวแบบการพัฒนาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยสาระสำคัญของแนวคิดสามารถจะสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนได้โดยเฉพาะการพิจารณาประเด็นหลักต่อไปนี้

1. ประเด็นที่ว่าเป็นที่ตัว “คน” จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนเพราะเมื่อคนมีความเจริญทางปัญญาสามารถจะสร้างความเจริญได้เอง นับได้ว่าเป็นความเข้มแข็งของทั้งคนและของท้องถิ่นถ้าไม่พัฒนาคนในท้องถิ่นไม่ยั่งยืนดังนั้นการพัฒนาคนจึงเป็นกุศโลบายของการพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็งและยั่งยืน

2. หลักการพัฒนา 10 ประการ คือ

1. หลักช่วยเหลือตนเอง พึ่งตนเอง เป็นการพัฒนาค้น เพื่อให้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนมากที่สุดจนก่อเกิดให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในตนเอง ดังนั้นคนที่ช่วยตนเองและพึ่งพาตนเองได้จะทำให้ท้องถิ่นเข้มแข็ง

2. หลักการเริ่มจากสภาพที่เป็นอยู่เป็นการพัฒนาจากสิ่งที่เขาถืออยู่แล้ว จึงใส่ปัจจัยนำเข้า ไปเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็น ค่อยไป ทำให้ชาวบ้านสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้จนเกิดการพัฒนาค้นและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

3. การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น เพราะเป็นสิ่งใกล้ตัว การใช้ทรัพยากรจากบริบทที่ใกล้ทำให้ชาวบ้านเกิดการพึ่งตนเองมากที่สุด และสามารถที่จะวางแผนการใช้ทรัพยากรที่พอดี ทำให้ผลผลิตที่เกิดขึ้นไม่มากหรือน้อยไปการอาศัยทรัพยากรที่ไกลตัวเป็นการใช้เงินมาก และอาจเกิดความจำเป็นของท้องถิ่น

4. การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นต้องอาศัยความร่วมมือ จากชาวบ้านในท้องถิ่นเพื่อให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ร่วมกันจนเกิดปัญญาสามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้ยั่งยืนได้

5. วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่น ให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน จะต้องดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของไทยที่ดีงามและผู้นำท้องถิ่นจะต้องเป็นต้นแบบของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้ดำรงอยู่สืบไปเป็นการแก้ไขปัญญาท้องถิ่นล้มสลายทำให้ทั้งเข้มแข็งและยั่งยืน

6. ความมีประสิทธิภาพในการพัฒนาให้ได้ผลต้องจัดทำในรูปของ 1 โครงการ มีลักษณะเป็น 1 หน่วยระบบมีผลผลิตที่คาดหวังมีปัจจัยนำเข้าและกระบวนการทำงานที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นระบบเมื่อโครงการดำเนินไปแล้วสามารถประเมินผลและประสิทธิภาพได้

7. การประสานงานเป็นหน่วยงานของราชการและเอกชนจะต้องมีการประสานความร่วมมือในการทำงานทั้งนี้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของกระบวนการการพัฒนาถ้าทุกหน่วยงานของราชการและเอกชนสามารถประสานงานให้ความร่วมมือกันได้อย่างดีจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

8. การทำงานเชิงรุกเป็นการแก้ปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านอย่างตรงประเด็นในการทำงานเชิงรุกนั้น ชาวบ้านในท้องถิ่นจะร่วมทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ในการทำงานระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคนในท้องถิ่นและพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

9. ความมีคุณธรรมและศิลปะ การพัฒนาคนหากมุ่งแต่ความรู้ความสามารถทางด้านเศรษฐกิจอย่างเดียวจะทำให้ความเป็นไทยขาดหายไปจากท้องถิ่นสิ่งสำคัญคือ คุณธรรมและศิลปะที่แสดงความเป็นท้องถิ่นไทย ดังนั้นการพัฒนาจะต้องทำควบคู่กับคุณธรรมและศิลปะ

10. การเชื่อมประสานด้านเวลา เป็นการพัฒนาโดยเชื่อมสภาพของท้องถิ่นในปัจจุบันของไทยเข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับการพัฒนาท้องถิ่นเทคโนโลยีที่นำเข้ามาจะดีกว่าไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพความเป็นท้องถิ่นของไทย เทคโนโลยีที่ดีนั้น จะต้องเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาค้น แล้วส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

9.6 ชุมชนชุมชน

ชุมชนชุมชน คือ กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรมและช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการเรียนรู้และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการ ในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้า และการบริการที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนอันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน (ปาริชาติ วลัยเสถียร, อ้างแล้ว, หน้า 96-98)

ชุมชนชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศช่วยให้เกิดการสร้างงาน การลงทุน การหมุนเวียนเงินทุนภายในประเทศ ชุมชนชุมชนมีการบริหารงานที่อิสระใช้เงินลงทุนไม่มากนักในตอนต้นเน้นการสร้างงานในชุมชนให้เพิ่มมากขึ้นเป็นหลักและสามารถบริหารงานได้คล่องตัวจึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้บุคคลทั่วไปที่ต้องการประกอบอาชีพอิสระสนใจศึกษาแนวทางประกอบอาชีพชุมชนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพราะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานเช่นรัฐบาลให้ความสนับสนุนช่วยเหลือผ่านกองทุนหมู่บ้านเป็นที่สังเกตเห็นกันทั่วไปส่วนส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไม่ว่าจะเป็นเขตอำเภอเมือง อำเภอเล็ก อำเภอใหญ่ ตำบล หมู่บ้าน หรือแม้แต่เมืองหลวงจำพบว่าชุมชนชุมชนอยู่หลายแบบ เช่น ชุมชนแปรรูป ไร่ชาขายของท้องถิ่น หรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน

การจัดการชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในท้องถิ่นและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมทั้งองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชน สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานของรัฐ
2. หน่วยงานอาสาสมัครของเอกชน
3. โครงการหลวง
4. บ - ว - ร. (บ้าน - วัด - โรงเรียน)

ชุมชนชุมชนจะประสบความสำเร็จและเข้มแข็งในระยะยาวก็ต่อเมื่อชุมชนมีผลผลิตและมีรายได้เข้ามาสม่ำเสมอเนื่องจากสามารถจำหน่ายสินค้าได้ตลอดเวลาคนในชุมชนไม่ทิ้งบ้านเรือนไปทำงานต่างถิ่นการวางแผนจัดการชุมชนควรเริ่มจากการจัดการตลาดสมัยใหม่มาใช้

เป็นต้นว่าการจัดการส่วนผสมทางการตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและการนำเสนอคุณค่าสินค้าของแต่ละชุมชนให้เป็นที่ประทับใจของลูกค้าตลอดไปโดยไม่มุ่งที่กำไรเพียงด้านเดียวแต่ควรมุ่งให้ชุมชนเข้มแข็งและพัฒนายั่งยืนอันเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญที่สุดของการจัดการธุรกิจชุมชน

9.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

การทำบัญชีและรายงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ได้จัดทำขึ้นเป็นแนวทางในการควบคุมการทำบัญชีกองทุนของคณะกรรมการกองทุน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบการทำบัญชีกองทุนสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและให้คณะกรรมการกองทุนใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบ

การทำบัญชีและรายงาน

ให้จัดทำบัญชีและรายงานแยกเป็น 2 ชุด ตามกิจกรรมของกองทุนคือ กิจกรรมกองทุน 1 ล้านบาท และกิจกรรมเงินออกของสมาชิกกองทุน ทุกครั้งที่มีการรับจ่ายเงินให้บันทึกบัญชีควบคุมให้ถูกต้องครบถ้วนเพื่อประโยชน์ดังนี้

1. เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่รับผิดชอบบริหารจัดการเงินกองทุนใช้ควบคุมการรับ - จ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
2. เพื่อรายงานผลการดำเนินงานและฐานะการเงินประจำเดือน และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องให้สมาชิกและสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติใช้ในการติดตาม ผลการดำเนินการ
3. เพื่อจัดทำรายงานการเงินประจำปีแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนส่งให้ผู้ตรวจสอบ บัญชีที่คณะกรรมการกำหนดตรวจสอบและรายงานผลให้คณะกรรมการทราบพร้อมกับประกาศเปิดเผยให้ประชาชนและสมาชิกทราบ

สมุดบัญชีรายรับเงินกองทุน 1 ล้านบาท การรับเงินทุกกรณีจะต้องนำมาลงบัญชีในสมุดบัญชีรายรับ เพื่อบันทึกควบคุมการรับเงินทุกประเภทเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์

สมุดบัญชีรายจ่ายกองทุน 1 ล้านบาท การจ่ายเงินทุกกรณีจะต้องนำมาลงบัญชีในสมุดบัญชีรายจ่ายเพื่อบันทึกควบคุมการจ่ายเงินสดและการจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคารหรือการโอนเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคารของกองทุนให้กับผู้รับหรือผู้มีสิทธิ

วิธีการทำบัญชีกองทุนสำหรับกิจกรรมเงินออมของสมาชิกกองทุน

การจัดทำบัญชีอย่างน้อยต้องมีสมุดบัญชี ทะเบียนและรายงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. สมุดบัญชี เป็นสมุดบัญชีที่ใช้บันทึกรายละเอียดการรับและการจ่ายเงินกองทุนประกอบด้วย

1.1 สมุดบัญชีรายรับกองทุน (เงินออม) การรับเงินกองทุนทุกกรณีจะต้องนำมาลงบัญชีในสมุดบัญชีรายรับเพื่อบันทึกควบคุมการจ่ายเงินทุกประเภทเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์

1.2 สมุดบัญชีรายจ่ายเงินกองทุน (เงินออม) การจ่ายเงินทุกกรณีที่จ่ายจากกองทุนเงินออม จะต้องนำมาลงบัญชีในสมุดบัญชีรายจ่าย เพื่อบันทึกควบคุมการจ่ายเงินสดและจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคาร หรือการโอนเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคารของกองทุนให้กับผู้รับหรือผู้มีสิทธิ

2. ทะเบียนประกอบด้วย

2.1 ทะเบียนคุมค่าของตู้ใช้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนผู้มาขึ้นค่าของตู้ (ตามแบบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนด) เพื่อสรุปวงเงินที่ของตู้และวงเงินที่คณะกรรมการกองทุนอนุมัติให้ตู้ในแต่ละเดือน แต่ละปี

2.2 ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว ใช้บันทึกควบคุมลูกหนี้เงินกู้รายตัวเพื่อประโยชน์ในการควบคุมและติดตามหนี้โดยแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ของลูกหนี้ เช่น วงเงินให้กู้ การรับชำระหนี้ และยอดเงินคงเหลือ

2.3 ทะเบียนคุมเงินฝากสัจจะ / ค่าหุ้น / เงินรับฝากรายตัว ใช้บันทึกควบคุมเงินที่สมาชิกนำมาฝากไว้กับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นเงินออมตามเงื่อนไข ที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและตรวจสอบกับยอดเงินฝากธนาคารและจ่ายคืนให้สมาชิก

2.4 ทะเบียนคุมทรัพย์สินที่รับเป็นค่าหุ้น / บริจาค ใช้บันทึกรายละเอียดทรัพย์สินที่สมาชิกขอชำระเป็นค่าหุ้นแทนเงินแต่จะ ไม่มีการบันทึกรับในสมุดบัญชีรายรับจนกว่าจะมีการจำหน่ายทรัพย์สินนั้นจริง ๆ หรือทรัพย์สิน ที่ได้จากการรับบริจาคโดยปราศจากภาระผูกพัน

บทที่ 3

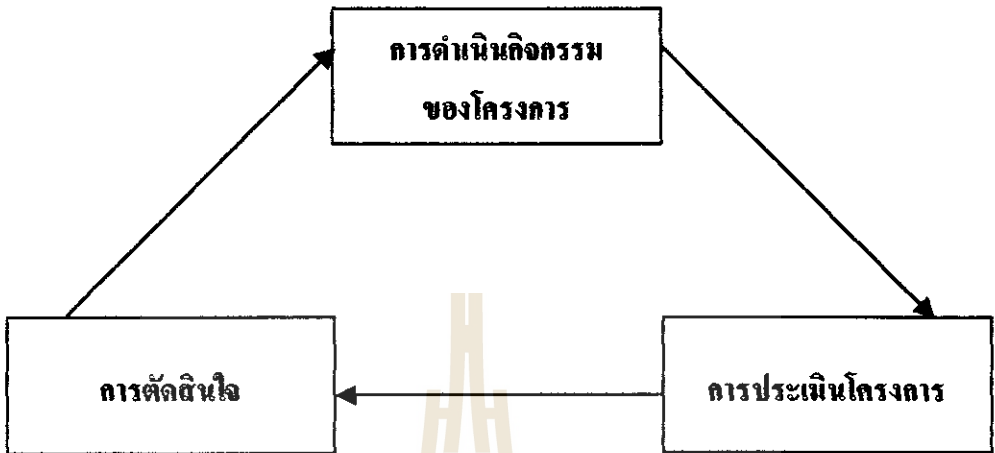
วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ในการดำเนินการโครงการใด ๆ นั้นผู้บริหารโครงการผู้ปฏิบัติงานโครงการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ มีความต้องการที่จะทราบว่า โครงการที่ตนเองรับผิดชอบ ประสบความสำเร็จ มากน้อยเพียงใดจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดระดับของการปฏิบัติงานที่บ่งชี้ว่าการดำเนินโครงการ นั้น ๆ ได้บรรลุผลสำเร็จแล้ว โดยมีวิธีการเพื่อดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายเหล่านั้นอย่างไร ใน บทที่ 3 นี้ จึงแบ่งวิธีการเพื่อดำเนินงานออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ คือ

1. รูปแบบการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปร และตัวชี้วัดใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รูปแบบการประเมิน

แนวคิด และรูปแบบการประเมิน เป็นกรอบแนวความคิดของการประเมิน หรือ โครงร่าง ในลักษณะของการเชื่อมโยงสัมพันธ์ และต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ หรือเป็นสิ่งที่แสดงภาพรวมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินโครงการ การเลือกรูปแบบการประเมินควรจะได้มีการ พิจารณาความเหมาะสม หรือความสอดคล้อง และจุดประสงค์ของโครงการ ดังนั้นในการประเมิน โครงการนี้จึงเลือกรูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจที่เป็นระบบ โดยใช้ ชิพพ์โมเดล (CIPP MODEL) ซึ่งเป็นการประเมินของสตีฟเฟิลบีม เพื่อเป็นกระบวนการ หรือการกำหนดข้อมูล ที่ ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ เพื่อเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ โดยแนวคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิที่ 2.4 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสต๊ฟเฟิลบีม

สต๊ฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1. กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3. วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

สต๊ฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซีป (CIPP MODEL) ตามตัวอักษรภาษาอังกฤษ ของประเด็นที่จะทำการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. **การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C)** เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินงานโครงการ ในการประเมินนี้ เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งกล่าวถึงสภาพแวดล้อมอยู่รอบๆ บริเวณที่ต้องการศึกษา

2. **การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I)** เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของหน่วยระบบการจัดการและ หน่วยระบบของหน่วยระบบกิจการของผู้ดูแล เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิเช่น เงิน 1 ล้านบาท นโยบายของรัฐบาล คณะกรรมการของหมู่บ้านหรือชุมชน ฯลฯ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงาน ที่จะใช้ข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การคัดเลือกผู้กู้ การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การทำบัญชี เป็นต้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขุม เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ เช่น จำนวนผู้กู้ ยอดเงินที่ให้กู้ กองทุนสะสม เป็นต้น

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

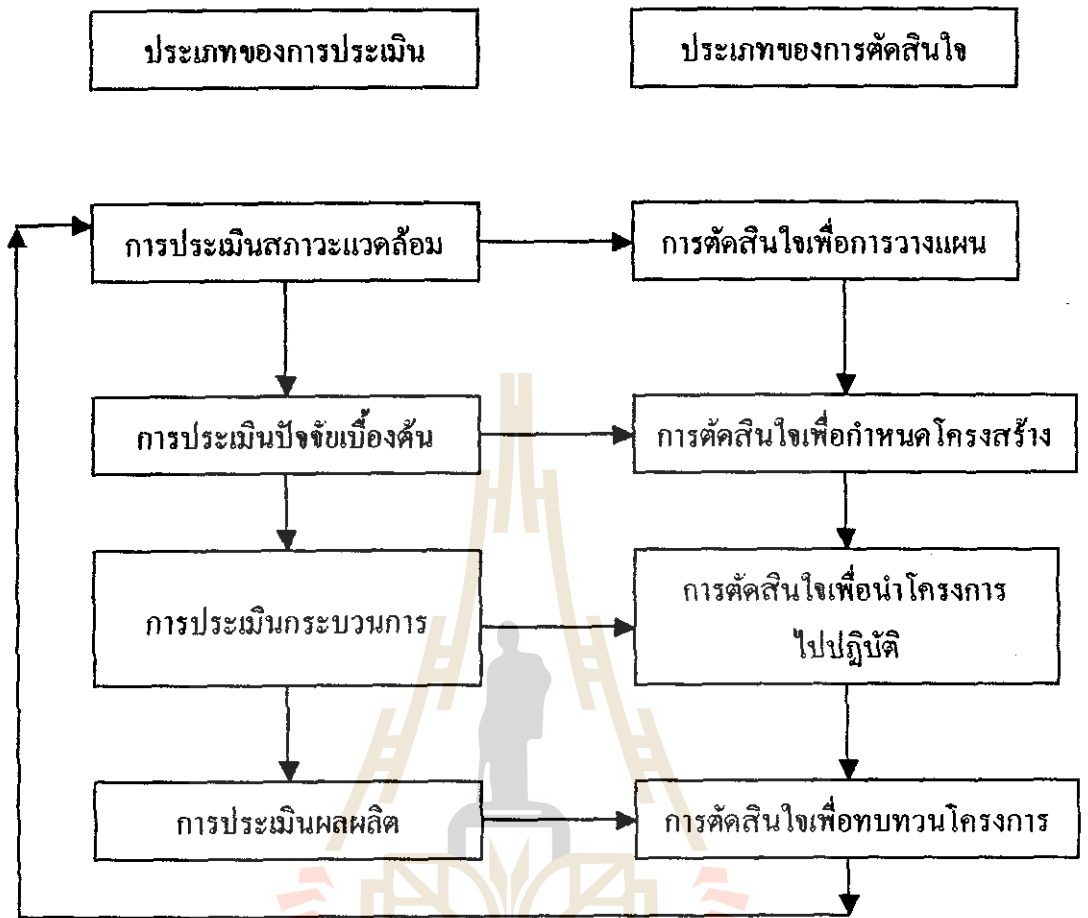
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อม ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและ ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

สตีฟเฟิลบีม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจ และประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิที่ 2.5

แผนภูมิ 2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ความหมายประชากร (Population)

หมายถึง กลุ่มทั้งหมดที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร และหน่วยงานปกครอง ซึ่งจะต้องเป็นการมองเห็นและรับรู้ได้เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะศึกษา

ความหมายของกลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group)

หมายถึง กลุ่มที่เลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นบางส่วนเพื่อเป็นตัวอย่าง เพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา

การศึกษาในที่นี้เป็นการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กรณีศึกษาของกองทุนเงินล้านชุมชน นครเขษุมสามัคคี

ประชากร (Population) คือ สมาชิกทั้งหมดของกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีจำนวนของประชากรทั้งหมด 1,710 คน ที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนนครเขษุมสามัคคีและได้สมัครเป็นสมาชิกเข้าร่วมกองทุนเงินล้านมีจำนวน 149 คน และเป็นผู้กู้ทั้งหมด 53 ราย จากสมาชิกกองทุนทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่าง (Sampling Group) คือ สมาชิกบางส่วนที่เป็นตัวแทนในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งได้ใช้กลุ่มตัวอย่างของผู้กู้จำนวน 53 ราย และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิกกองทุนคิดเป็น 3% ของประชากรทั้งหมด

3. ตัวแปรและตัวชี้วัด

ตัวแปร (Variable) หมายถึง คุณลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ที่มีค่าแปรเปลี่ยนในรูปของปริมาณหรือคุณภาพ

ตัวชี้วัด (Indicators) หมายถึง ข้อความที่แสดงว่าต้องการประเมินในการศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยได้กำหนดตัวชี้วัดเป็นเชิงปริมาณและตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ตามแบบรายงานที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูล

ด้านเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีสถิติโดยได้ใช้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนโดยคิดเป็น ร้อยละ 30

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวัดในเรื่องดังนี้ ตามแบบรายงานที่ 2.

1. ด้านความสามัคคี
2. ด้านความซื่อสัตย์
3. ขก่องคนทำความดี
4. ด้านการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5. ด้านศึกษาความรู้เพิ่มเติม

5. ด้านศึกษาความรู้เพิ่มเติม
6. ด้านอาชีพที่เลี้ยงครอบครัว
7. ด้านความอบอุ่นของครอบครัว
8. การตั้งกลุ่มองค์กร
9. ด้านการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
10. ด้านการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาส
11. มีผู้นำที่คุณธรรม บุติธรรม
12. ด้านความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาโดยใช้ความคิดของสมาชิก

ด้านเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น เจตคติ โดยได้เลือกตัวชี้วัดด้านความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามแบบรายงานที่ 3

ตัวชี้วัดการประเมิน โครงการของผู้กู้เงินระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP กับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน (ระดับหมู่บ้าน)

CONTEXT	INPUT	PROCESS	PRODUCT
1 ประวัติความเป็นมาหมู่บ้าน	I1 นโยบายรัฐบาลระเบียบทางปฏิบัติ (ปรัชญา	Pc1 การจัดทำระเบียบ(ทุกระเบียบ)	Pd1 จำนวนสมาชิกกองทุน Pd2 จำนวนผู้ได้เงินกู้
2 สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	I2 การประชาสัมพันธ์	Pc2 การจัดทำเอกสารคำขอขึ้นทะเบียน	Pd3 ยอดเงินที่ให้กู้ Pd4 จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้
3 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	I3 คณะกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง	Pc3 ระบบบัญชีกองทุน Pc4 กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน	Pd5 ตามที่กำหนด Pd6 ยอดเงินกู้ชำระคืนตามกำหนด
4 วัฒนธรรมและประเพณี	I4 คณะกรรมการกองทุน	Pc4.1 การรับสมัคร Pc4.2 การหมดสภาพสมาชิก	Pd7 กำหนด Pd8 กองทุนสะสม (ความเคลื่อนไหว)
5 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ	I5 การเตรียมความพร้อมการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อกรรมการ	Pc4.3 ประเภทสมาชิก Pc4.4 การทำทะเบียนสมาชิก	Pd9 Pd10 การใช้เงินตามวัตถุประสงค์
5 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น	I6 เงินกองทุน 1 ล้านบาท	Pc5 กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน	Pd11 สังกัด ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน (กรรมการกิจกรรม)ต่อนักศึกษา
7 โครงการพัฒนาที่ผ่านมา	I7 เงินสะสมอื่น ๆ ตามระเบียบ หมวด 6 ข้อ 23 (2) – (8)	Pc5.1 การคัดเลือกผู้กู้ Pc5.2 การจัดทำเอกสารประกอบการกู้ Pc5.3 การโอนเงินให้ผู้กู้ Pc5.4 การรับชำระหนี้	การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ความเข้มแข็งที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน
8 ความเข้มแข็งของชุมชน	I8 บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน		

CONTEXT	INPUT	PROCESS	PRODUCT
		Pc6 การส่งเสริมการใช้เงินกู้ Pc6.1 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ Pc6.2 การช่วยหาตลาดการ การตรวจสอบการใช้เงินกู้ Pc7 การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลงาน Pc8 การจัดสรรผลประโยชน์ Pc9 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ Pc10 โดยนักศึกษากองทุนหมู่บ้าน	

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP กับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน (ระดับบุคคล)

CONTEXT	INPUT	PROCESS	PRODUCT
C9 อาชีพเดิม (หลัก/รอง) สมาชิกในครอบครัว สภาพการอยู่อาศัยราย ใต้ของครอบครัวนี้ สิ้นของครอบครัว	I9 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับ อนุมัติจำนวนเงินลง ทุนนอกเหนือจากเงิน กู้สถานที่ในการ ประกอบอาชีพ วัสดุอุปกรณ์ ความรู้และทักษะในการ ประกอบอาชีพ วัสดุอุปกรณ์ ความรู้และทักษะในการ ประกอบอาชีพ จำนวนแรงงาน วัตถุดิบ	Pc11 การใช้จ่ายเงินกู้ การหาความรู้เพิ่มเติม การหาตลาด การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน	Pc12 ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ ประสงค์ Pd12.1 ผลโดยตรง Pd12.2 ผลโดยอ้อม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการใด ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้มีคุณภาพประสิทธิภาพจึงต้องมีเครื่องมือช่วยในการประเมินเพื่อจะได้ตามความต้องการ และเป็นที่ยอมรับในการเก็บรวบรวมข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ มีดังนี้

- แบบสอบถาม

เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก ที่ต้องการทราบ โดย ใช้คำถามเป็นการถามที่ผู้ตอบเขียนตอบ ได้อย่างอิสระ

- แบบสัมภาษณ์

เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวม ที่ต้องการเจาะลึกเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยใช้เวลาค่อนข้างมาก ส่วนใหญ่ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีคำถามเตรียมเอาไว้ก่อนแล้ว เพื่อต้องการคำตอบที่ต้องการ โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) 1- 12

- แบบสังเกต

เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรม หรือปฏิกิริยาของบุคคล และต้องมีการบันทึกข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่นำมาเป็นหลักฐานและวิธีการเก็บข้อมูลที่ได้ประสิทธิภาพ

แหล่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีดังนี้

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นแหล่งของผู้ประเมินสามารถได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมาย (สมาชิก ผู้รู้)

แหล่งทุติยภูมิ เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้เลือกใช้ข้อมูล จากแหล่งที่มีผู้ได้เก็บรวบรวมข้อมูล และสรุปผลไว้แล้ว อาทิเช่น หนังสือ เอกสาร รายงานการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- การใช้แบบสอบถาม

เป็นการใช้แบบสอบถามตามแบบรายงานที่ 3 โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด ที่เกี่ยวกับความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่ง ใช้แบบสอบถามในการสำรวจคนในชุมชนเขตอุดมสุขมีคึกคักเป็นร้อยละ 30

ครั้งที่ 1. เป็นการ ใช้แบบสอบถามเฉพาะผู้ที่เป็นสมาชิก และไม่เป็นสมาชิก คิดเป็น 30 คน

ครั้งที่ 2. เป็นการสอบถามเฉพาะผู้รู้ และผู้ที่เป็นสมาชิก

- การสัมภาษณ์

ใช้แบบสัมภาษณ์ตามแบบรายงานที่ 1, 2, 4, 5, 6, 9 และ 11 ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีการสร้างโครงสร้างกำหนดคำถามอย่างชัดเจน ที่เป็นแบบแผนจัดเป็นระบบ

แบบรายงานที่ 1. เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน โดยจากการสัมภาษณ์เลขาธิการกองทุนเอกสารที่มีอยู่แล้ว และ หัวหน้า อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ประจำชุมชน

แบบรายงานที่ 2. เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในด้านอื่น ๆ ทั้ง 12 ด้าน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลคิดเป็นร้อยละ 30

แบบรายงานที่ 4. เป็นแบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน

แบบรายงานที่ 5. เป็นแบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การสัมภาษณ์ แบบมีเป้าหมายที่ได้กำหนดเอาไว้แล้ว

แบบรายงานที่ 6. เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน และแบบเจาะลึกรายอาชีพ ที่มีปัญหาจากการดำเนินงาน

แบบรายงานที่ 9. เป็นการสัมภาษณ์คณะกรรมการที่กองทุน ในเรื่องของการทำบัญชี , กระบวนการได้มาของกองทุน , ความสามารถในการชำระเงินคืน

แบบรายงานที่ 11 เป็นการเจาะลึกรายบุคคลที่เป็นเฉพาะผู้กู้ ในเรื่องของการนำเงินไปทำในโครงการไปใช้ในด้าน ต่าง ๆ ซึ่งมีรายรับ รายจ่ายเป็นอย่างไร มีปัญหาในการดำเนินงานในด้านใด และวิธีการแก้ปัญหาโดยการสัมภาษณ์ผู้กู้ 20 คน

- การสังเกต

เป็นการสังเกตโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนการสัมผัสในการทำงานของคณะกรรมการและสังเกตพฤติกรรมการทำงานที่เป็นคณะ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้มาจัดกระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ การแปลความ และสรุปความ โดย เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข แล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ โดยสถิติเป็นศาสตร์วิชาที่ว่าด้วย หลักการและวิธีการทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดระเบียบข้อมูล การใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นคำร้อยละ

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ค้นกรอบความคิดทฤษฎี จีพีพี โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1 – 5 และการรายงานความวิฤตประสงคของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ทั้ง 4 ประการ ซึ่งมี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่

4.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย

5 ข้อ เพียงใด

4.2 เพื่อทราบว่ามีการป้องกันบวกร และป้องกันลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

4.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้

4.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี-เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

หลักวิชาการต่างๆที่ปรากฏในบทนี้เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ประมวลจากแนวความคิดหรือการปฏิบัติงานในหมู่บ้านและชุมชนเพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมินผลบริบทชุมชน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้ ให้มีความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น และมีความถูกต้องมากขึ้น ในการทำสารนิพนธ์

ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ความยากจนของประเทศเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน ในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ลดอัตรการขาดดุลงบการเงินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาค่าความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

ความยากจนของประเทศ หมายถึง สภาพการดำเนินชีวิตของบุคคล ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายไม่สามารถจะหาปัจจัยมาบำบัดความต้องการได้เพียงพอ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ จนเป็นเหตุให้บุคคลนั้นมีสภาพความเป็นอยู่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานที่วางไว้ปัญหาความยากจน เป็นปัญหาใหญ่ปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะในสังคมชนบท ประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นับว่ายากจนมากกว่าภาคอื่นๆ รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรต่ำกว่าสภาพความยากจนในสังคมไทย ถือความกดดันธนาคารโลก จะมีประชากรอยู่ในข่ายความยากจนทั้งประเทศประมาณร้อยละ 31 ทั้ง ๆ ที่ได้รับการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 6-8 แล้ว

ความยากจนมี 2 นัย คือ

1. บุคคลขาดทุนและขาดแคลนปัจจัยทางเศรษฐกิจจนเกิดความทุกข์ยากทางกายและจิตใจ เนื่องจากต้องมีชีวิตต่ำกว่ามาตรฐาน

2. บุคคลรู้ดีถึงความยากจนเพราะ ไม่มี ไม่ได้ รับผิดชอบอย่างที่ยอยากได้ อยากมีเพราะการโฆษณาเชิญชวนของโลกยุควัตถุนิยม แล้วเกิดการเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นๆ

ผลกระทบความยากจนมีทั้งต่อบุคคลและสังคมทั้งในแง่บวกและลบ ดังนี้

1. ความยากจนส่งผลให้บุคคลมีสุขภาพอนามัยไม่ดี ไม่แข็งแรงเป็นการขัดขวางและลดประสิทธิภาพในการทำงานลง ซึ่งจะส่งผลให้ยิ่งยากจนลงไปอีก คนยากจนไม่มีความสุขในการดำรงชีวิตขาดการอยู่ดีกินดี

2. เป็นภาระแก่สังคมสังคมที่มีคนยากจนเป็นจำนวนมากเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เพราะรัฐต้องแก้ปัญหาพื้นฐานนี้ก่อนจะต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากช่วยเหลือคน

เหล่านี้ ทำให้สังคมไม่สามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็วก่อให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาประเทศ

3. เกิดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจ อันจะนำไปสู่การเกิดปัญหาในสังคมตามมา เช่น การลักทรัพย์ การขัดแย้งระหว่างบุคคล

4. ความยากจนเป็นเหตุให้ไม่ได้รับการศึกษาตามความสามารถที่มีอยู่จึงไม่สามารถหางานที่ดีต้องทำงานแบบใช้แรงงานรายได้ต่ำ

5. ความยากจนเป็นสาเหตุให้เกิดความเบี่ยงเบนทางพฤติกรรมตามมา เช่น สภาพครอบครัวแตกแยก การคิดถึงแต่เพียงคิด การเป็นโสเภณี การขายแรงงานเด็ก การด้อยโอกาสในการศึกษา และฝึกลอบรมและการเป็นอาชญากร ฯลฯ

6. ความยากจนทำให้สังคมมีความอ่อนแอทางเศรษฐกิจและการเมือง เพราะคนจนไม่มีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนา

7. มีชีวิตน่าสงสาร ความขาดแคลนและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ บุคคลมีสภาพขัดสนยากไร้ ไม่สามารถจัดหา เครื่องบริโภคและอุปโภค ได้อย่างเพียงพอ จึงดำเนินชีวิตทางกายอย่างขาดแคลนและมีสภาพชีวิตต่ำกว่ามาตรฐาน

8. ก่อให้เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สังคมใดมีคนยากจนมาก ๆ เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศมาก

การป้องกันและแก้ไขปัญหาคความยากจน

1. การพัฒนาประชากรด้านความรู้ความสามารถสุขภาพอนามัย

2. การส่งเสริมการลงทุนธุรกิจทุกสาขาทุกประเภท

3. การให้บริการแก่ผู้ยากจนในด้านต่างๆ เช่น บริการทางการศึกษาบริการทางด้านสุขภาพอนามัยบริการจัดหาเงินให้เงินทุนประกอบอาชีพแก่ผู้ตั้งใจทำมาหากิน

4. แก้ไข ป้องกันทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ให้สวัสดิการ ส่งเสริมให้ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยให้มีอาหารพอเพียง จัดระเบียบภายในสังคมหรือชุมชนให้เรียบร้อย เพื่อให้บุคคลมีจิตใจดี ส่งเสริมการศึกษาให้ความรู้เพื่อพัฒนาปัญญา ความสามารถ ปลูกฝังความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมทางวัตถุนิยมที่ดี ให้กำลังใจ ให้มีความขยัน อดทน มุ่งความสำเร็จ กล้าสู้กับปัญหาและอุปสรรค

5. ผู้บริหารประเทศ จะต้องจัดระเบียบสังคมให้เรียบร้อย แบ่งสรร มอบหมายตำแหน่งหน้าที่ ความรับผิดชอบกันให้ชัดเจน วางกฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติ ให้สามารถปฏิบัติได้ มีการควบคุมอย่างเข้มงวด ให้ทุกคนอยู่ในระเบียบวินัยปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบของตนได้อย่างสะดวก มีประสิทธิภาพ ไม่เป็นกั๊ก ปลูกฝังให้รักและผูกพันต่อสังคมของตน

6. ให้โอกาสและวิธีการบรรลุเป้าหมายเท่าเทียมกัน คำนึงบทบาทตามสถานภาพและหน้าที่ ตามที่สังคมปลูกฝัง เช่น ให้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอควร มีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ การงาน มีการศึกษาสูง มีส่วนร่วมทางการเมืองต้องปลูกฝังค่านิยมหลักเกณฑ์ในการปันส่วนรายได้อย่างยุติธรรม

7. การพัฒนาชุมชน (Community Development) เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มุ่งพัฒนาทั้งคนและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักประชาธิปไตย หลักการช่วยเหลือตนเอง หลักการใช้ผู้นำท้องถิ่น หลักการรู้จักวัฒนธรรมท้องถิ่น ฯลฯ ข้อสำคัญให้มีการศึกษา ให้มีงานทำการพัฒนาท้องถิ่น ยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยกำลังความสามารถของประชาชนและการช่วยเหลือของรัฐบาลร่วมกัน โดยยึดหลักประชาชนช่วยเหลือตนเอง การใช้ผู้นำจากท้องถิ่น พยายามกระจายความเจริญไปสู่ชนบท

8. ด้านเศรษฐกิจ ให้เงินทุนกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้เป็นการลงทุนสำหรับคนทำมาหากินที่ยากจน หรือให้เงินสงเคราะห์กรณีเกิดภัยพิบัติจากธรรมชาติหรือโรคระบาด เพื่อมิให้มีหนี้สินถ้นพันตัวและมีกำลังใจต่อสู้อุปสรรคต่อไป

9. ด้านสุขภาพ ให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ยากจนทุกคน ให้ความคุ้มครองป้องกันในเรื่องสุขภาพอนามัย

10. ด้านการศึกษา เอาใจใส่ให้คนยากจนมีการศึกษา หากเด็ก ไม่อาจจะศึกษาต่อได้ ให้มีการศึกษาอาชีพตามที่ถนัดเพื่อจะได้มีรายได้เลี้ยงตัวเองและครอบครัว

11. ด้านภาษีควรเก็บภาษีอย่างเป็นธรรม

12. การวางแผนครอบครัวเป็นการชะลอการเกิดการมีลูกมากจะทำให้ยากจนลง

13. การป้องกันอุบัติเหตุต่างๆ เช่น รถยนต์ โรงงานอุตสาหกรรม ผู้เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุปีหนึ่งๆ มีจำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะงานเสี่ยงภัยเช่น ในโรงงานเครื่องกระป๋อง โรงงานเหล็กเส้น โรงงานอลูมิเนียม โรงงานหลอมทองแดง

1.1.2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

นโยบายและกลยุทธ์

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมโดยยึดกรอบแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคอุตสาหกรรม)

ส่วนที่ 1. บทบาทและความสำคัญของ (SMEs)

ในปัจจุบัน ภาคธุรกิจของไทยประกอบด้วยวิสาหกิจ จำนวนทั้งสิ้น ประมาณ 8.5 แสน

กิจการในจำนวนนี้ กว่าร้อยละ 99.7 จัดว่าเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กล่าวคือ มีการจ้างงานไม่เกิน 200 คนต่อกิจการ และประมาณร้อยละ 40 เป็นวิสาหกิจขนาดเล็กมากซึ่งอยู่นอกระบบไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย นอกจากนี้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศ เป็นทั้งผู้ซื้อผลผลิต และผู้ผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการของราษฎรผู้บริโภคในท้องถิ่นห่างไกล จึงเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาค

ส่วนที่ 2. ทิศทางและแนวคิดในการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม

การพัฒนาและส่งเสริม SMEs ต้องสามารถแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง อันได้แก่ การขาดเทคโนโลยี ขาดความสามารถในการจัดการสมัยใหม่ สินค้าคือยคุณภาพ ขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและตรงความต้องการ การกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ อุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งทุนเป็นต้น จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรมดังนี้

1. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล
2. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของคนไทยมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งด้านการผลิตและการตลาดและ
3. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความเชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่และเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจต่าง ๆ ในทุกภูมิภาคอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความสมดุลในโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม เป็นกลไกที่สามารถช่วยบรรเทาผลกระทบจากความผันผวนในเศรษฐกิจโลกที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ส่วนที่ 4. กลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนา SMEs

จึงกำหนดกลยุทธ์และมาตรการ ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์หลัก และ 32 มาตรการ ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1. ชกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีและการจัดการ มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

- 1.1 พัฒนาและประยุกต์ระบบวินิจฉัยและให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่สถานประกอบการให้เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและจัดความช่วยเหลือแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- 1.2 จัดระบบบริการที่ปรึกษาเฉพาะด้านเพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงกิจการ
- 1.3 สนับสนุนและส่งเสริมการปรับปรุงกิจการให้ทันสมัย (Modernization) และใช้ระบบ ISO และ TQM ที่เหมาะสมกับธุรกิจไทย
- 1.4 สนับสนุนการยกระดับคุณภาพสินค้าของ SMEs ผู้มาตรฐานสากล
- 1.5 พัฒนาเครือข่ายและประสิทธิภาพของแหล่งบริการวิจัยและพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรบุคคลของ SMEs มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

2.1 บ่มเพาะและสร้างผู้ประกอบการใหม่และพัฒนาผู้ประกอบการเดิม ให้พร้อมรับการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์

2.2 เพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นของระบบบริการฝึกอบรม ให้สนองต่อความต้องการของบุคลากรของ SMEs

2.3 เพิ่มประสิทธิภาพของระบบมาตรฐานฝีมือแรงงาน

2.4 ปรับปรุงการผลิตบุคลากรในสถานการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างและขยายโอกาสด้านการตลาดแก่ SMEs มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

3.1 ปรับปรุงระบบการจัดซื้อของรัฐ ให้เอื้อต่อ SMEs โดยเน้นการขยายโอกาสแก่วิสาหกิจขนาดย่อม

3.2 ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมรับช่วงการผลิตที่เชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.3 เพิ่มความเข้มแข็งของกิจกรรมส่งเสริมการส่งออก

3.4 ส่งเสริมธุรกิจการค้าชายแดนและการจัดตั้งบริษัทการค้าระหว่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงินและสร้างกลไกเสริมทางการเงิน เพื่อส่งเสริม SMEs มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

4.1 ขยายและเพิ่มประสิทธิภาพระบบประกันสินเชื่อ

4.2 พัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐให้เป็นสถาบันการเงินเพื่อ SMEs

4.3 จัดตั้งกองทุนเพื่อการร่วมทุนกับ SMEs ที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา

4.4 จัดตั้งกองทุนส่งเสริม SMEs เพื่อเป็นกลไกทางนโยบายในการส่งเสริม SMEs และเป็นแหล่งทุนสนับสนุนการรวมกลุ่มของ SMEs

4.5 เพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานเพื่อให้บริการปรึกษาแนะนำด้านการเงินแก่ SMEs

กลยุทธ์ที่ 5 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของธุรกิจ มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

5.1 เร่งพัฒนาและจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของ SMEs

5.2 พัฒนากลไกในการปรับปรุงนโยบาย กฎหมายและการบริหารเพื่อสร้างความเป็นธรรมชัดเจนข้อเสียเปรียบของ SMEs

5.3 ส่งเสริม SMEs ให้พร้อมเข้าสู่สังคมข่าวสาร

5.4 ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการกระจายสินค้า

5.5 ชกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานระดับท้องถิ่นในการให้บริการแก่ SMEs และการจัดทำแผนส่งเสริม SMEs ในภูมิภาคให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจภาคต่างๆเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ

5.6 ส่งเสริมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขนาดย่อม

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาวិสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน

มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

6.1 บ่มเพาะการจัดตั้งวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาในอนาคต

6.2 ส่งเสริมการใช้อ้างอิงความรู้และภูมิปัญญาเดิมของวิสาหกิจรายย่อย และวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ

6.3 ชกระดับขีดความสามารถด้านการจัดการเชิงธุรกิจ และส่งเสริมให้วิสาหกิจรายย่อยสามารถเข้าสู่ระบบที่เป็นทางการได้

6.4 ผลักดันและยกระดับความร่วมมือในกลุ่มธุรกิจ

กลยุทธ์ที่ 7 สร้างความเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจครบวงจร มีมาตรการสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

7.1 ศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ตามหลักการเกาะกลุ่มธุรกิจเพื่อประสิทธิภาพโดยรวม

7.2 พัฒนาโครงการนำร่องเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเชื่อมโยงวิสาหกิจครบวงจรในแต่ละภูมิภาค

7.3 ผลักดันและสนับสนุนการรวมกลุ่มและการสร้างธุรกิจสัมพันธ์

7.4 จัดมาตรการสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สิทธิประโยชน์และเงินทุนเพื่อผลักดันให้เกิดการลงทุนและร่วมลงทุนดำเนินกิจการประเภทต่าง ๆ รองรับธุรกิจอย่างครบวงจร

ส่วนที่ 4 กลไกการบริหารแผน

กระบวนการบริหารและจัดการเพื่อนำแผนแม่บทฯ ไปสู่การปฏิบัติ จะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 โดยมีสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นผู้บริหารและประสานแผน

สำหรับในส่วนของแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคการค้าและภาคบริการ ขณะนี้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กำลังจ้างศึกษา และวิเคราะห์พื้นฐาน ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จ และสามารถนำเสนอต่อสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อจัดทำเป็นนโยบายและแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคการค้าและภาคบริการได้ภายใน กลางปี 2544

เป็นที่คาดหมายว่าเมื่อได้มีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้ง 3 ภาค คือ ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้า และภาคบริการ ได้อย่างเสร็จสมบูรณ์ จะสามารถช่วยให้ทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไปในทางเดียวกัน มีการผนึกกำลังที่เข้มแข็งมากขึ้นทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถผลิตชิ้นเศรษฐกิจของประเทศอื่นจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในอนาคต

1.1.3 การขาดดุลการค้าของประเทศ

ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ มีจำนวนประชากรประมาณ 60 ล้านคน ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศทำอาชีพเกษตรกรรมกันแทบทุกภาคมีการผลิตสินค้าส่งออกนอกประเทศ เช่น ข้าวหอมมะลิ ผลไม้กระป๋อง ผลไม้ต่าง ๆ ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้ล้วนเกิดจากประกอบอาชีพเกษตรกรรมทั้งสิ้น

1.1.4 ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้ของประชาชนส่วนใหญ่เกิดจากความยากจนของครอบครัวที่ไม่มีแหล่งทำกิน ไม่มีการสร้างงาน ไม่มีการประกอบอาชีพ จึงไม่ก่อให้เกิดรายได้ภายในครอบครัว และประชาชนส่วนใหญ่ในแต่ละครอบครัว ก็มีรายจ่ายมากมาย เช่น รายจ่ายค่าเล่าเรียนของบุตร ค่าอาหารประจำวัน ค่าน้ำค่าไฟ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อีกมากมาย ชาวบ้านส่วนใหญ่จะเป็นหนี้สินนอกระบบกันมาก และที่สำคัญปัญหาความยากจนของภาคเกษตรกรรม ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาหนี้สินของเกษตรกรซึ่งเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานานแล้ว และนับวันปริมาณหนี้ได้ทับทวีเพิ่มพูนขึ้นอย่างน่าวิตก เกษตรกรมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากในปี 2541/42 เกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำเป็นประวัติการณ์ เป็นปัญหาที่ทำให้ทาสความสามารถของรัฐบาลมาทุกยุคทุกสมัย ในการแก้ปัญหาหนี้สินเกษตรกรให้ลุล่วงต้องดำเนินการอย่างค่อเนื่องและจริงจัง รวมทั้งต้องมีการหยิบยกขึ้นมาเป็นปัญหาดำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขด้วย

สาเหตุของปัญหาหนี้สินเกษตรกร

- ปัญหาในด้านการผลิตจากการที่ต้นทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมสูงขึ้น โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในด้านการผลิต และการใช้แรงงานจากเครื่องจักรทดแทนแรงงาน รวมทั้งบางครั้งผลผลิตได้รับความเสียหายอันเนื่องจากภาวะอากาศไม่เอื้ออำนวย หรือการเกิดภัยธรรมชาติในขณะที่รายได้จากการขายพืชผลทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ไม่ทันกับค่าใช้จ่ายของเกษตรกร ทำให้ต้องชดเชยลดการชำระคืนหนี้ไปปีเพาะปลูกถัดไป ผลที่ตามมาคือ ภาระหนี้สินที่พอกพูนขึ้น

- ปัญหาทางการตลาด เนื่องจากเมื่อผลิตสินค้าแล้วขายไม่ได้คุ้มทุน หรือสินค้ามีคุณภาพ

ไม่ตรงตามความต้องการของตลาด รวมทั้งขาดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของตลาด เกษตรกรจึงไม่มีการวางแผนการผลิตและการตลาดที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม เกษตรกรก็มีส่วนในการทำให้ภาระหนี้สินพอกพูนเพิ่มขึ้นด้วย โดยร้อยละ 30 ของเงินกู้เกษตรกรนำไปใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค รวมทั้งค่าใช้จ่ายสำหรับกิจกรรมทางสังคมในท้องถิ่น

ในส่วนของปัญหาหนี้สินเกิดจากภาครัฐบาล คือ ปัญหาหนี้ที่เกิดจากเกษตรกรเข้าร่วมโครงการส่งเสริมของรัฐบาลแล้ว โครงการนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ และการบริหารงานล่าช้าของรัฐบาล ทั้งในเรื่องของการประกาศนโยบายของสินค้าเกษตรบางชนิด การช่วยเหลือในเรื่องปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะเรื่องปุ๋ยและเมล็ดพันธุ์

สภาพปัญหาของหนี้สินเกษตรกรที่พอกพูนมากขึ้นในแต่ละปียังสร้างปัญหาในเรื่องความยากจน และปัญหาสังคมอื่นๆ ติดตามมาอีกมากมาย โดยเฉพาะปัญหาการย้ายถิ่นหรือ การอพยพแรงงานเข้าสู่เมือง ทำให้สังคมเมืองมีปัญหาในเรื่องความแออัดของที่อยู่อาศัย ปัญหาการจราจร ปัญหามลพิษ รวมทั้งปัญหาด้านสุขอนามัยและสุขภาพจิตด้วย บทบาทของรัฐบาลตั้งแต่อดีตในเรื่องการแก้ปัญหาหนี้สินเกษตรกรเป็นการพยายามให้เกษตรกรเข้ามากู้จากสถาบันการเงินหรือการกู้ในระบบ ซึ่งนับว่าประสบความสำเร็จพอสมควร แต่ยังไม่สามารถบรรเทาปัญหาในเรื่องหนี้สินเกษตรกรให้ทุเลาลงได้

เนื่องจาก จำนวนครัวเรือนที่เป็นหนี้ และขนาดหนี้เฉลี่ยของแต่ละครัวเรือนยังคงเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งการแก้ปัญหาในเรื่องหนี้สินในภาคเกษตรนั้นคงต้องอาศัยมาตรการระยะสั้น โดยการเร่งเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายให้เกษตรกร รวมทั้งการแก้ปัญหาลดความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อทางการเกษตร โดยสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนค้ำประกันความเสี่ยงและการประกันภัยพืชผล ส่วนในระยะยาว ควรเร่งรัดในการจัดตั้งสภาการเกษตรแห่งชาติเพื่อให้เกษตรกร และเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องนโยบายและมีการประสานงานระหว่างรัฐบาล เกษตรกร และเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเร่งรัดจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินงานทั้งของเกษตรกรและเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสม

1.1.5 บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่น ชนบทความอ่อนแอของชุมชน ในท้องถิ่นส่วนมากเกิดจากการ ไม่มีการร่วมกลุ่มกันขาดปัจจัยต่างๆ ขาดทุนทรัพย์ ขาดผู้นำที่มีความรู้ในด้านการทำงาน ไม่มีความสามัคคี มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ขาดกำลังใจในการทำงาน เพราะทำแล้วก็ไม่มีการส่งเสริม

1.1.6 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ค่านิยมของคนไทยส่วนใหญ่มักนิยมของจากต่างประเทศกันมาก ถ้าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตภายในประเทศก็ไม่นิยมที่จะใช้ ทำให้ประเทศมีการขาดดุลการค้ามากขึ้น เหตุผลที่คนส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ คือ เขามีความคิดว่าสินค้าคูไม่มีคุณภาพ และไม่รสนิยมในการใช้สินค้า แต่ด้านเป็นของผลิตจากต่างประเทศ คนไทยจะนิยมใช้กันมาก เพราะดูดีและทันสมัย ดังนั้นจึงทำให้ค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนไปมาก

ค่านิยมด้านกระแสวัฒนธรรมที่ได้รับมาจากต่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อคนไทยจำนวนมาก เช่น การแต่งกาย การพูดจา การใช้เทคโนโลยีที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต การรับประทานอาหาร และขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างที่ได้รับมาที่ขัดต่อสังคมในบ้านเรา

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมาของชุมชนเลขอุดมสามัคคี

เดิมเรียกว่า “หมู่บ้านหนองไผ่ล้อม” เจ้าของเดิมชื่อ นายชอด จันทวีระกุล ประชาชนส่วนใหญ่ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนเลขอุดมสามัคคี เป็นประชาชนที่มาจากต่างจังหวัด โดยเฉพาะอาชีพรับราชการทหาร สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็น ป่าเต็ง ป่าร้าง และคันเพ็ก มีหนองน้ำขนาดเล็ก 2-4 แห่ง ซึ่งเป็นบริเวณที่มีความสมบูรณ์ในเรื่องของป่าไม้ ดินที่ดี แต่เมื่อปี 2535 ทางเทศบาลเมืองนครราชสีมา โดยการนำของหัวหน้ากองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครราชสีมา นายธรรมดี โชคชัยและคณะ ได้เข้ามาดำเนินการเรียกประชาชนมาประชุมเพื่อทำการจัดตั้งชุมชนแห่งใหม่ขึ้น ณ ตำบลหนองไผ่ล้อม (เก่า) เพื่อบริหารจัดการด้านพัฒนาชุมชนและดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตชุมชนเมืองให้ดีขึ้นจำนวน 12 คน ซึ่งคณะกรรมการ 12 คน ได้คัดเลือกประธานขึ้นมา 1 คน รอง 2 คน เหลืออีก 9 คน ได้แบ่งหน้าที่เพื่อช่วยเหลือดูแลในด้านต่าง ๆ คือ ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายทะเบียนราษฎร ฝ่ายโยธา ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายการคลัง ฝ่ายบรรเทาสาธารณภัย ฝ่ายสวัสดิการสังคม ฝ่ายการประปา และได้กำหนดเขตชุมชนแห่งใหม่นี้ขึ้น คือ ทิศเหนือติดซอย 14 ทิศใต้ติดรั้ว บขร.2 ทิศตะวันออกติดถนนเลขอุดม ทิศตะวันตกติดเขตสำนักงานชลประทาน ที่ 6 มีเนื้อที่ 451 ไร่ พร้อมตั้งชื่อชุมชนแห่งใหม่ว่า “ชุมชนเลขอุดมสามัคคี” เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 ที่ทำการชุมชนอยู่ที่บ้านเลขที่ 99 ซอยเลขอุดม 22 ประธานชุมชนคือ นายสน ถึงสระน้อย เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2535 คณะกรรมการชุมชนได้ร่วมกันจัดทำป้ายชื่อชุมชนขึ้น ณ บริเวณปากซอย เลขอุดม 22 โดยมีนายกเทศมนตรี ชูศรี ศรีวิไลลักษณ์ มาเป็นประธานพิธีในการเปิดป้าย

ต่อมาการดำเนินงานด้านพัฒนาชุมชนนั้น คณะกรรมการเห็นว่า เป็นไปไม่ค่อขทั่วถึง ทั้งนี้เพราะว่าเขตพื้นที่ของชุมชนเลขอุดมมีพื้นที่กว้างมาก ทางคณะกรรมการจึงเห็นว่าควรมีการ

แบ่งเขตรับผิดชอบออกเป็นคุ้ม ๆ ขึ้นและมีหัวหน้าคุ้ม ผู้ช่วยคุ้ม ซึ่งแบ่งคุ้มออกเป็น 8 คุ้ม เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2536 โดยหัวหน้าคุ้มมีหน้าที่รับผิดชอบพื้นที่ ของตนเอง คำนึงการ กระจาย ข่าว ประชาสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนเองการทำงานด้าน พัฒนาชุมชนเศรษฐกิจสังคม จึงมีองค์กรต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการที่ปรึกษา หัวหน้าคุ้ม ผู้ช่วยคุ้มจนถึงทุกวันนี้

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนเศรษฐกิจสังคมคือ

ประชาชนเป็นคนในพื้นที่ ที่มีการอาศัยอยู่มาก่อนแล้ว เป็นคนดั้งเดิม ประมาณ ร้อยละ 30 กลุ่มที่เข้ามาทำความเจริญเป็นกลุ่มแรก คือ กลุ่มอาชีพรับราชการทหาร ประมาณมี ร้อยละ 70 -80 ซึ่งได้เข้ามาจับจองพื้นที่ในการก่อสร้าง เพราะที่ดินราคาถูก สะดวกสบายในการ ไปประกอบอาชีพ

ทำเลที่ตั้ง และอาณาเขตติดต่อ

ตั้งอยู่ ถนนเศรษฐกิจ (ระหว่างซอยเศรษฐกิจ 14 ถึงซอยเศรษฐกิจ 24)
 ที่ทำการชุมชน บ้านเลขที่ 99 ซอยเศรษฐกิจ 22 ถนนเศรษฐกิจ อำเภอเมือง
 จังหวัดนครราชสีมา 30000

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดกับ	ชุมชนเศรษฐกิจพัฒนา
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดกับ	เขตรัฐทหาร บชร. 2
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดกับ	ถนนเศรษฐกิจ
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดกับ	เขตชลประทาน ที่ 6

ทรัพยากรธรรมชาติ

ปัจจุบันนี้ทรัพยากรที่เป็นป่าเต็ง ป่าร้าง ดินเพ็กเล็ก ๆ และหนองน้ำเล็ก 2-4 แห่ง ได้ดินเงินลงไป เนื่องจากมีการถมที่ดินเพื่อให้เหมาะกับการก่อสร้าง เช่น สร้างบ้านจัดสรร ก่อสร้างเทาว์เฮาส์ บ้านเช่า ซึ่งมีขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ความสามารถในด้านการเงินที่จะสร้าง โดยประชาชนส่วนใหญ่ก็มีรายได้สูงพอควร และการประกอบอาชีพที่มั่นคง ชุมชนก็พัฒนาจนมาถึงปัจจุบันนี้

ประชากร

ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนเศรษฐมสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา มีครัวเรือนที่อาศัยอยู่จำนวน 384 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมดจำนวน 1,710 คน เป็นชายทั้งสิ้น 771 คน เป็นหญิงทั้งสิ้น 939 คน และสามารถแบ่งช่วงอายุได้ดังนี้

ช่วงอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 วัน - 3 ปีเต็ม	140	8.19
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	150	8.77
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	110	6.43
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	120	7.02
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	150	8.77
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	720	42.11
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	120	7.02
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	200	11.70
รวม	1,710	100

ตารางที่ 1 แสดงช่วงอายุของประชากร ในชุมชนเศรษฐมสามัคคี

สภาพทางภูมิประเทศของชุมชนเศรษฐมสามัคคี

ชุมชนเศรษฐมสามัคคี เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตของเทศบาลนคร นครราชสีมาเป็น บริเวณที่ใกล้ตัวเมือง การคมนาคมก็สะดวก ไม่ว่าจะเป็นการใช้รถยนต์ส่วนตัว หรืออาศัยรถโดยสาร และยังอยู่ติดกับสถานที่พักผ่อนสาธารณะ ซึ่งเป็นที่ๆ คนส่วนใหญ่จะไปออกกำลังกายกันมาก คือ บึงตาท้าว เป็นสถานที่ที่สวยงาม คุณแล้วทำให้เกิดความสบายใจ

การประกอบอาชีพของคนในชุมชนเศรษฐมสามัคคี

การประกอบอาชีพค้าขาย คือ ขายแกง ของชำ ขายขนม

การประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คือ ชัก-รีดเสื้อผ้า รถสองแถว เสริมสวย

การประกอบอาชีพรับราชการ คือ ทหารเป็นส่วนใหญ่ อาทิสัน ทหารบก ทหารอากาศ ครู ตำรวจ วิศวกร

การศึกษา

การศึกษาของชุมชนเกษตรกรรมสามัคคี ในชุมชน ไม่มีโรงเรียนประจำ การศึกษา ของบุตรหลาน ต้องส่งไปศึกษานอกชุมชน สามารถจำแนก ได้ดังนี้

ระดับชั้น	จำนวน	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	102	21.38
ระดับมัธยมศึกษา	120	25.16
นักศึกษาผู้ใหญ่	125	26.21
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	130	27.25
รวม	477	100

รายได้ต่อหัวของประชากร

1,000 – 5,000 บาท	มี	100	ครอบครัว
5,001 – 10,000 บาท	มี	150	ครอบครัว
10,001 – 20,000 บาท	มี	100	ครอบครัว
20,001 – 30,000 บาท	มี	20	ครอบครัว
30,001 – 50,000 บาท	มี	10	ครอบครัว
50,001 – 100,000 บาท	มี	4	ครอบครัว

ระบบสังคมวัฒนธรรม

ผู้นำ การเมืองและการปกครอง

เปลี่ยนจากระบบการปกครองจากผู้ใหญ่บ้าน มาเป็นการปกครองในรูปแบบของเทศบาล โดยมีผู้นำชุมชนที่เรียกว่า “ประธานชุมชน” ชื่อ นายสน ฉิ่งสระน้อย ซึ่งได้จากการเลือกตั้งของสมาชิกในชุมชน ตามระบบประชาธิปไตย โดยมีหน้าที่ในการดูแลปกครองความเรียบร้อยภายในชุมชน การจัดการประชุมของสมาชิก และการเข้าไปประชุมที่ทางเทศบาลจัดให้ เพื่อจะได้เผยแพร่ให้สมาชิกทราบข้อกำหนด หรือ เรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน การปกครอง จะมีการแบ่งเป็นคุ้ม ๆ โดยมีหัวหน้าเป็นผู้ดูแล และยังมีคณะกรรมการในด้านต่าง ๆ ช่วยดูแลอีกด้วย

ศาสนาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

บริเวณเขตการปกครองของชุมชนเกษตรกรรมสามัคคี จะไม่มีวัดประจำชุมชนวัดจะตั้งอยู่นอกพื้นที่ ทางทิศตะวันออกอยู่ข้างหน้าถนนเกษตรกรรม เรียกว่า “วัดหนองไผ่ล้อม” เมื่อถึงเทศกาล

ภาคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จทางพระพุทธศาสนา ทางชุมชนก็ไปร่วมงานและทำกิจกรรมตามที่วัดได้กำหนดมาให้ คนในชุมชนก็ไปปฏิบัติตามประเพณี ที่สืบล่อกันมา คือ การทำบุญตักบาตร ไปวัด ฟังเทศน์ การทำกิจกรรมเวียนเทียน การถวายผ้าอาบน้ำฝน ฯลฯ

คนในชุมชนเคยอุดมสามัคคีเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ชีวีตปฏิบัติอันดีงามที่ปฏิบัติสืบล่อกันมาเป็นเวลานาน ในทุก ๆ ปีจะมีการทำบุญในรอบ 1 ปี ชุมชนมีการจัดการทำบุญหรืองานประเพณีดังนี้

เดือนมกราคม	ทำบุญประเพณี	วันขึ้นปีใหม่ , วันเด็ก
เดือนเมษายน	ทำบุญประเพณี	ทำบุญตักบาตร วันสงกรานต์
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญประเพณี	เข้าพรรษา
เดือนสิงหาคม	ทำบุญประเพณี	วันแม่ (พัฒนาชุมชนให้มีความสะอาดโดยดูแลหน้าบ้านของคน)
เดือนตุลาคม	ทำบุญประเพณี	ออกพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	ทำบุญประเพณี	ลอยกระทง
เดือนธันวาคม	ทำบุญประเพณี	ทำบุญขึ้นปีใหม่ วันพ่อ

แหล่งน้ำในชุมชน

แหล่งน้ำในชุมชนเคยอุดมสามัคคี ไม่มีแหล่งน้ำประจำชุมชน มีน้ำประปาของทางเทศบาลที่มีการจ่ายน้ำ ให้ตามเวลา

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โคศภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ในการนำเงินไปประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์ในโครงการที่แนบมากับแบบคำร้องขอผู้เงินจากกองทุนประจำหมู่บ้าน

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

1. นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และการเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า สมาชิกในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในกองทุนว่า เป็นกองทุนที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ และเป็นภาระลดรายจ่าย เพื่อให้เสริมธุรกิจของชุมชน และประเทศดีขึ้น และมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ

2. เงิน 1 ล้านบาท ตามที่นโยบายของรัฐได้จัดสรรเงินงบประมาณ 1 ล้านบาทให้

กับหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้าไปดำเนินงานต่างๆ สร้างงานสร้างรายได้ กระจาย
จ่าย สร้างอาชีพให้กับครอบครัว ทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน ทำให้เศรษฐกิจของ
ประเทศดีขึ้น

3. คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นผู้ที่อาศัยและมีภูมิลำเนาในหมู่บ้านติดต่อกันเป็น
ระยะเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ต้องเป็นผู้ที่นิสัยดีงานมีความซื่อสัตย์ บุคคลในหมู่บ้านเชื่อถือและไว้
วางใจ เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์

คณะกรรมการกองทุนเงินล้านชุมชน มีทั้งจำนวน 10 คน โดยแบ่ง เป็น ชาย 6 คน หญิง 4 คน
คือ

รายชื่อคณะกรรมการกองทุนเดชอุดมสามัคคี

1	นาย สน ฉิ่งสระน้อย	ประธานกองทุน
2	จ.ส.อ. วิรัช เอมโอช	เลขานุการ
3	นางสมหวัง แหวนนิล	เหรัญญิก
4	นางอุไรรัตน์ อุดมทรัพย์	ผู้ช่วยเหรัญญิก
5	ร.อ.วิศาล ชิตดี	ฝ่ายบัญชี
6	นางนวลเพ็ญ ชำนิง	ผู้ช่วยฝ่ายบัญชี
7	ร.ต. สายัณห์ ชนะหาญ	ฝ่ายตรวจสอบและประเมินผล
8	นางประจวบ วงศ์หอม	ผู้ช่วยฝ่ายประชาสัมพันธ์
9	นางสุภาพ แวงนอก	คณะกรรมการ
10	นางประภัสสร วันทาพงษ์	คณะกรรมการ

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา

1. นายธรรมดี โชคชัย
2. นายรังสรรค์ เชตุราช
3. นายคาน ศิริวัฒน์ไพบูลย์
4. นายประเสริฐ กุลสันเทียะ
5. นายศักดิ์เพชร ธรรมปภัตร์

2. ผลการประเมินโครงการโดยรวม

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน

- ต้องมีภูมิถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 1 ปี
- ต้องมีความรู้ความสามารถ และรับผิดชอบ
- มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่น้อยโกง
- มีความขยันหมั่นเพียร อดทน
- ต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- การเสนอโครงการต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์
- โครงการมีความเป็นไปได้และคุ้มค่าต่อการลงทุน

2. กระบวนการทำบัญชีของกองทุน

- จัดอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- การจัดทำบัญชี ควรมีการแยกประเภทรายรับ-รายจ่าย
- ให้คณะกรรมการและสมาชิกผู้ดูแลแล้วเข้าใจ และง่ายต่อการทำบัญชี
- คณะกรรมการมีมติเห็นชอบให้จัดทำตามนี้

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1 ผลโดยตรง

ประชากรส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารเรื่องกองทุนหมู่บ้านจากการประชาสัมพันธ์ของผู้นำชุมชน และทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำหรือเขียนโครงการเพื่อที่จะเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนภายในหมู่บ้านของตนเองว่าสามารถ สร้างงาน สร้างรายได้ และการพัฒนาอาชีพ ให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว

2 ผลกระทบโดยตรง ประชากรบางส่วนที่ไม่สามารถชำระเงินคืนได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนดได้ เนื่องจากไปขายนอกชุมชน จึงมิได้มีเวลาชำระเงินตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งทางชุมชนเศรษฐกิจสามัคคีมีสมาชิกกองทุน 149 คน แต่มีผู้ขอกู้เพียง 53 คน คิดเป็นร้อยละ 35.57 จำนวนเงินที่ให้ผู้กู้ยืมเป็นเงิน 935,000 บาท มีเงินฝากออมทรัพย์สำรองจะ 9,363 บาท (สิ้นสุด ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2545) การกู้แบ่งออกเป็นแต่ละงวดดังนี้

งวดที่	อาชีพ	จำนวน (คน)	จำนวนเงิน (บาท)
1	ค้าขาย	10	150,000
	รับจ้าง	2	20,000
	ลดรายจ่าย	9	180,000
รวม		21	350,000

งวดที่	อาชีพ	จำนวน (คน)	จำนวนเงิน (บาท)
2	ค้าขาย	13	235,000
	รับจ้าง	7	135,000
	ลดรายจ่าย	3	60,000
รวม		23	430,000
งวดที่	อาชีพ	จำนวน (คน)	จำนวนเงิน (บาท)
3	ค้าขาย	5	90,000
	รับจ้าง	-	-
	ลดรายจ่าย	1	15,000
รวม		6	105,000
งวดที่	อาชีพ	จำนวน (คน)	จำนวนเงิน (บาท)
4	ค้าขาย	3	50,000
	รับจ้าง	-	-
	ลดรายจ่าย	-	-
รวม		3	50,000
รวม		53	935,000

ตารางแสดงจำนวนผู้กู้ในแต่ละงวดของชุมชนเลขอุดมสามัคคี (ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2545)

3. ผลกระทบโดยอ้อม ผู้กู้ไม่สามารถสนองนโยบายของรัฐได้ เนื่องจากผู้กู้ไม่กระทำตามโครงการที่ได้เสนอต่อรัฐบาล ฉะนั้น จึงเกิดปัญหาตามมาภายหลัง คือ ในจำนวนผู้กู้ส่วนใหญ่ไม่สามารถชำระเงินกู้คืนได้ตามระยะเวลาที่กำหนด จึงเป็นผลเชื่อมโยงไปถึงการที่จะต้องหันไปพึ่งนายทุนนอกระบบ ในอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่ามทดแทนจำนวนเงินกู้ที่ใช้ไป และสาเหตุนี้เองก็จะส่งผลให้ผู้กู้เองสร้างหนี้สินเพิ่มพูนต่อไป

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

ประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้กู้

จุดเด่น จากการนำเสนอโครงการที่ผู้กู้ได้ดำเนินการ ปรากฏว่าผู้กู้ทุกรายมี

ความสามารถและมีประสบการณ์จากการดำเนินงานแล้ว เนื่องจากอาชีพส่วนใหญ่เป็นอาชีพที่ผู้กู้เคยทำมาตั้งแต่สมัยก่อน ดังนั้นผู้กู้จึงมีความชำนาญในการดำเนินในการประกอบอาชีพ

จุดด้อย ผู้กู้ยังใช้ประสบการณ์เก่าๆมาใช้ในการดำเนินงาน ไม่มีการนำความรู้หรือประสบการณ์สมัยใหม่มาใช้ในกิจการทำให้ผลผลิตของงาน ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

จำนวนเงินที่ได้รับจากกองทุนกู้ยืม

จุดเด่น ที่เห็นได้ชัด คือ ผู้กู้สามารถนำเงินกู้จากกองทุนไปประกอบอาชีพ ส่งผลให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้อย่างแท้จริง และไม่เกิดปัญหาของการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่เขียนคำขอ

จุดด้อย ของจำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืม คือ จำนวนเงินที่กู้ได้จากกองทุนมีจำนวนไม่เพียงพอในการลงทุนทำกิจการที่เสนอตามที่ขอของผู้กู้บางราย

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

การทำกิจการอย่างถูกต้องของผู้กู้แต่ละราย

จุดเด่น สามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์จากการดำเนินงานและเกิดกำไรจากการดำเนินงาน คือ การค้าขาย การบริการเสริมสวสุขภาพในชุมชน

จุดด้อย คือ ผลการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามที่พอใจ ไม่มีการสร้างงานเพิ่ม ทำให้รายได้ที่มีอยู่พอประมาณได้และเพิ่มภาระหนี้สินที่มีอยู่เดิมมากขึ้นอีก คือ การนำเงินไปลดรายจ่ายหนี้ในระบบที่มีดอกเบี้ยค่อนข้างสูง

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

ผลโดยตรง

จุดเด่น สามารถสร้างอาชีพใหม่ให้มีความยั่งยืนมีกำไร และได้รับผลประโยชน์โดยตรง มีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ การบริหารเงินของตนเองให้มีความมั่นคง และคุ้มค่ากับการลงทุน

จุดด้อย ไม่ได้รับผลประโยชน์เต็มที่เท่าที่ควร เช่น กิจการที่ไปจำหน่ายนอกพื้นที่ เพราะไม่มีแหล่งในการขาย และต้องจ่ายค่าเช่าแผงในราคาที่แพง จึงทำให้ไม่ค่อยมีกำไร

ผลกระทบโดยตรง

จุดเด่น เกิดกำไรจากการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น มีอาชีพใหม่บางอย่างเกิดขึ้น เงินทุนหมุนเวียนในชุมชน กิจการที่มีอยู่แล้วเป็นการช่วยเสริมสภาพคล่องทางการเงิน

จุดคือย มีกำไรจากการดำเนินกิจการไม่ค่อยมากการดำเนินงาน จึงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ไม่มีการสร้างงานสร้างอาชีพ ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพราะเป็นนำเงินไปช่วยลดรายจ่ายจากอาชีพที่มีอยู่แล้วเท่านั้น

ผลกระทบโดยอ้อม

เกิดภาวะสร้างหนี้สินเพิ่มขึ้นในกรณี ไม่ปฏิบัติตามโครงการที่เสนอ และไม่สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ได้

3. ผลอื่น ๆ ที่เกิด จากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผลที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน

- มีราย ได้เข้าชุมชน
- ทำให้ชาวบ้านมีงานทำ
- มีการพัฒนาอาชีพ
- มีเงินทุนหมุนเวียนในชุมชน
- มีความสามัคคี รักใคร่ปรองดองกัน
- มีความเข้มแข็ง
- มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์
- เกิดความสำเร็จของโครงการ

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของกรทำสารนิพนธ์

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ ในแต่ละหมู่บ้านนั้นมีกองทุนต่างๆ ก่อนหน้านี้แล้ว

4.1.1 การเกิดกองทุน

ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบของกองทุน มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุน มีการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ จัดสรรผลกำไรของกองทุนมีผู้นำที่มีความรู้ในการจัดทำกองทุน มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือ

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน

- มีการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน 15 คน
- มีการจัดทำระเบียบบริหารกองทุนร่วมกัน
- มีการนำเสนอระเบียบข้อบังคับเข้าที่ประชุมเพื่อเสนอมติที่ประชุม
- มีการประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพ สร้างรายได้

4.1.4 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ มีการสร้างงาน สร้างอาชีพ ก่อน จะดำเนินโครงการต้องมีการศึกษาวิธีการให้ละเอียดเสียก่อน ลงมือปฏิบัติจริง

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง

- การรวมกลุ่มประกอบอาชีพ
- การทำงานร่วมกัน
- การสร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน
- การทำงานให้เต็มประสิทธิภาพ

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามข้อ 1.1 – 1.5

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก ทบดังนี้

1. การได้รับความร่วมแรง ร่วมใจของสมาชิกในชุมชนที่ทำให้การจัดตั้งกองทุนสำเร็จ
2. การคัดเลือกคณะกรรมการ โดยมีเจ้าหน้าที่คอยเป็นที่เลื่อง และให้คำปรึกษา ทำให้การดำเนินงาน ได้ผลตามเป้าหมาย
3. ความพร้อมของคณะกรรมการ ในการจัดการบริหารกองทุน
3. สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจและพร้อมจะปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ทางชุมชนกำหนด

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

1. การเพิ่มภาระหนี้สิน
2. ขาดความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงาน ที่ทันสมัยต่อการนำไปประกอบอาชีพ ให้บริการ
4. ในการดำเนินงาน ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ในเรื่องการลงทุนใหม่ เพราะ ไม่มีผู้ให้คำแนะนำ และยังขาดประสบการณ์

4.3 การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้

1. มีการวางแผนในการทำงาน
2. มีการรวมกลุ่มเป็นองค์กร
3. มีการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน
4. ดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

5. กำหนดระเบียบข้อบังคับ

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

1. มีการรวมกลุ่มกันดำเนินงาน ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน
2. มีความสามัคคี รักใคร่ปรองดองกันทำกิจกรรมร่วมกัน
3. มีความขยันหมั่นเพียรในการเพิ่มเติมหาความรู้ใหม่ เมื่อมีการอบรมก็จะไปทำการศึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงให้ชุมชนดีขึ้น
4. มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของคน
5. มีความซื่อสัตย์ สุจริต เลื่อเพื่อเพื่อแต่ในหมู่คณะ

2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น

การที่ชุมชนจะเข้มแข็งได้นั้นในทัศนะของคนในชุมชนเศรษฐกิจสามัคคีได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าจะต้องประกอบด้วยหลายองค์ประกอบซึ่งสามารถสรุปย่อๆ ได้ดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกัน จะเห็น ได้จากการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างพร้อมเพรียง
 2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ในการชำระเงินคืนตรงตามเวลา คิดเป็นร้อยละ 80
 3. เมื่อมีการทำความดี ผู้ที่ทำความดีสมควรได้รับการคำยกย่องโดยผู้นำชุมชนจะประกาศเสียงตามสายให้สมาชิกในชุมชนรับทราบ 100%
 4. สมาชิกในชุมชนได้รับการศึกษาและมีโอกาสแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากการอบรม อสม. ใหม่ และเก่าสลับกันไป เดือนละครั้ง
 5. สมาชิกในแต่ละครอบครัวอยู่ด้วยกันอย่างอบอุ่น เมื่อบุตร หรือ ธิดาแต่งงานแล้วจะกลับมาอยู่เป็นครอบครัวใหญ่ พร้อมหน้าพร้อมตากัน
 6. ในชุมชนต้องมีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งองค์กรประชาชน คือ กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ชุมชนเศรษฐกิจสามัคคี และกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
 8. ในชุมชนมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม และมีการให้คำแนะนำ
 9. ได้รับการช่วยเหลือจากทางรัฐบาลในการช่วยเหลือเด็ก คนพิการ คนชรา
 10. ในชุมชนต้องมีผู้นำที่ดีมีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ 100%
- ซึ่งถ้าในชุมชนใดสามารถกระทำตามองค์ประกอบเหล่านี้แล้วชุมชนก็จะ เป็นชุมชนที่เข้มแข็งและสามารถแก้ปัญหาโดยมีแผนงานในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป อภิปรายผล

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนชุมชนเศรษฐกิจสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

สรุป วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนชุมชนเศรษฐกิจสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้กำหนดวัตถุประสงค์ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนชุมชนเศรษฐกิจสามัคคี ตามเป้าหมาย และนโยบายของรัฐบาล
2. เพื่อหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนชุมชนเศรษฐกิจสามัคคี ในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านและตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านกำหนด
3. เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย และสาเหตุของความล้มเหลวหรือความสำเร็จของโครงการกองทุนชุมชนเศรษฐกิจสามัคคี
4. เพื่อสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ให้มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับประเทศ

วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการศึกษาของกองทุนชุมชนเศรษฐกิจสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาเป้าหมายของการประเมินโครงการกองทุนชุมชนเศรษฐกิจสามัคคี โดยการเข้าไปศึกษาพื้นที่ในการปฏิบัติงานของชุมชน
2. ศึกษากฎระเบียบของกองทุนชุมชนเศรษฐกิจสามัคคีให้เข้าใจ และศึกษาสภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการในการจัดการบริหารกองทุน
3. ศึกษาการใช้ตัวแบบชีพท์ โมเดล และกำหนดตัวบ่งชี้ และตัวแปรในการเก็บข้อมูล และการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงบริบทของชุมชน
4. ศึกษารูปแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยจัดทำให้ และใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. ทำการประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูล ในการดำเนินงานของชุมชนเศรษฐกิจผสมผสานที่ได้ผล
มากขึ้นเพียงใด

6. สรุปผลการประเมินโครงการ และรายงานในรูปแบบ “สารนิพนธ์”

ผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินการประเมินโดยภาพรวมของกองทุนชุมชนเศรษฐกิจผสมผสาน ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

1. ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1.1 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้าน
บาท เพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน พัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทา
เหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการกอง
ทุนของตนเอง เป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยชุมชนเป็นผู้คัดเลือกคณะกรรมการ
ในหมู่บ้านเข้ามาบริหารจัดการกองทุน

1.2 กระบวนการ ได้แก่ การรับสมัครสมาชิกกองทุนเงินล้าน โดยจ่ายค่าสมัครครั้งแรก
20 บาท พร้อมมีหลักฐานในการสมัคร คือ บัตรประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน การรับแบบคำ
ขอกู้ ที่เป็นเอกสารให้ผู้กู้เขียนโครงการตามที่ขอกู้ การคัดเลือกสมาชิกผู้กู้โดยดูจากความสามารถใน
การชำระคืน และอยู่ในชุมชนเพื่อสะดวกในการติดตามผู้กู้ การพิจารณาเงินกู้ การจัดทำบัญชี
กองทุน 1 ล้านบาท การจัดทำบัญชีออมทรัพย์ (เงินออมตั้งจะ) โดยให้เป็นเงินออมของผู้กู้ เริ่มตั้งแต่
50 บาท - 100 บาท การแนะนำผู้กู้ในการนำเงินไปประกอบอาชีพ ตามโครงการที่ขอกู้ การตรวจสอบ
โครงการของสมาชิกว่านำไปดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้

1.3 ผลผลิต ได้แก่ จำนวนสมาชิกทั้งหมด 149 คน จำนวนสมาชิกผู้กู้ 53 ราย จำนวน
เงินกู้ทั้งหมด 935,000 บาท มีเงินกองทุนสะสม(เงินหุ้น) และเงินออมตั้งจะ ทั้งสิ้น จำนวน 9,363
บาท และได้รับเงินบริจาคจากสมาชิกจำนวน 9,220 บาท (สิ้นสุด ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2545) แบ่ง
ให้ผู้กู้ืมไป 4 รอบ และส่วนใหญ่ผู้นำไปประกอบอาชีพค้าขาย เพื่อเพิ่มกิจการที่ตนเองมีอยู่แล้ว ให้รักษา
สภาพคล่องของเงินทุน และการรับจ้างก็นำไปเพิ่มเติมเพื่อให้การบริการเป็นที่น่าพอใจ

2. ผลการประเมินหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้

2.1 บริบทเฉพาะตัว ได้แก่ ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของสมาชิกผู้กู้ ดำเนิน
กิจการด้วยตนเอง หาดตลาดเอง มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรขึ้นมาในหมู่บ้านมีการบริหารงานร่วมกันการ
ดำเนินกิจการจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับการบริหารกิจการของตนเอง

2.2 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ จำนวนเงินที่สมาชิกขอกู้กองทุนไปประกอบอาชีพตามโครง
การที่อื่นในรูปแบบคำขอกู้ ดำเนินกิจการที่ตนเองถนัด บางรายนำไปสมทบทุนเดิมที่มีอยู่แล้ว บางราย

นำไปประกอบอาชีพใหม่ สิ่งเหล่านี้ต้องอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการกองทุนว่าสมาชิก
ค่านินกิจการตามวัตถุประสงค์หรือไม่

2.3 กระบวนการ ได้แก่ การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละรายเป็นไปตามโครงการ
การที่สมาชิกขอกู้เงินกองทุนไปค่านินกิจการของตนเอง เช่น ค้าขาย เติบโต และรับจ้าง เป็นต้น
โดยสมาชิกหาตลาดเอง และได้วัดดูคืบจากเครือข่ายเคียว และสมาชิกจัดทำบัญชีเบื้องต้นตามความ
เข้าใจของตนเอง เพื่อการจัดสรรเงินที่ถูกต้องในการค่านินกิจการ

2.4 ผลผลิต ได้แก่ สมาชิกมีรายได้ใน การประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น รู้จัดการบริหารจัดการ
เงินของตนเอง ผลผลิตที่ได้เป็นความพึงพอใจที่ตนเองได้รับ เป็นการพึ่งพาตนเองโดยไม่ต้องออก
ไปทำงานต่างถิ่น เมื่อผู้กู้ค่านินกิจการตามโครงการครบกำหนดชำระเงินคืนกองทุน ผู้กู้แต่ละราย
ต้องนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยไปชำระคืนกองทุนเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกรายใหม่ที่ยัง
ไม่ได้ขอกู้เงินกองทุนเพื่อไปประกอบอาชีพต่อไป เป็นการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม
ในชุมชนของตนเอง

อภิปรายผล

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนชุมชนเลขอุดมสามัคคี

1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนเลขอุดมสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด
นครราชสีมา ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1.1 การเกิดกองทุน พบว่า รัฐบาลยุคของ ฯพลฯ คร. พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็น
นายกรัฐมนตรีได้มองเห็นความยากจนของประชาชนในชนบท คือการไม่มีทุนและการขาดโอกาส
เข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ภาครัฐจึงได้ ภาครัฐจัด
อุดหนุนและความเป็นแรงจูงใจ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน จึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการ
จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ไร่
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารการเงินของตน
เอง เพื่อการนำไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน กองทุนชุมชนเลขอุดมสามัคคี ได้จัดตั้งกองทุนชุม
ชนขึ้นเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2544 และได้รับเงินโอนจัดสรรจากรัฐบาลกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท
เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545

1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า กองทุนชุมชนเลขอุดมสามัคคี เมื่อจัดตั้งกองทุน
ชุมชนเรียบร้อยแล้ว จึงได้การทำประชาคมชาวบ้าน $\frac{3}{4}$ ของครัวเรือน ทางชุมชนได้มีผู้เข้าร่วมการ
ทำประชาคมทั้งหมด 302 ครัวเรือนจาก 384 ครัวเรือน เพื่อคัดเลือกกรรมการเข้ามาบริหารเงินกอง
ทุนหมู่บ้านและเปิดรับสมัครสมาชิก คณะกรรมการจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการ
บริหารจัดการกองทุนและขอมติในที่ประชุมจากสมาชิกและคณะกรรมการร่วมกันค่านินการตามที่

วางไว้ในกฎระเบียบ คณะกรรมการและสมาชิกร่วมกันระดมทุนจากการฝากเงินออมสัจจะ เมื่อกองทุนหมู่บ้านได้รับเงินโอนจัดสรรจากรัฐบาลเป็นเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทแล้ว คณะกรรมการได้ปีรับสมัครสมาชิกผู้ขอกู้ รับแบบคำขอกู้ ทิวาณเงินกู้ ปล่อยเงินกู้ จัดทำบัญชีเงินกองทุนและเงินออมสัจจะ จัดการตรวจสอบโครงการที่สมาชิกขอกู้เงิน ไปดำเนินการประกอบอาชีพถูกต้องตามวัตถุประสงค์หรือไม่ แล้วนำผลที่ได้รายงานต่อคณะกรรมการระดับอำเภอ ผลการดำเนินงานในการชำระเงินคืนของผู้กู้คิดเป็นร้อยละ 99 ของผู้กู้ทั้งหมด ส่วนร้อยละ 1 ที่ไม่สามารถชำระเงินได้ตั้งแต่เดือนแรกของการชำระเงิน โดยอ้างว่า ทางธนาคารออมสินได้ทำการยึดเงินของผู้กู้ 2 รายนี้ เนื่องจากผู้กู้ทั้ง 2 รายคิดหนีของธนาคาร แต่ทางคณะกรรมการได้สอบถามทางธนาคารแล้ว พบว่า ทางธนาคารออมสินไม่สามารถที่ทำเช่นนั้นได้ เนื่องจากผู้กู้เปิดบัญชีต่างสาขา จึงไม่สามารถที่จะยึดเงินจำนวนนี้ของผู้กู้ได้ ทางคณะกรรมการจึงทำเอกสารขึ้นมาเพื่อให้ผู้กู้ 2 รายรับทราบ และเซ็นในหนังสือเพื่อรับทราบจำนวนเงินที่ค้างชำระ และจะดำเนินงานตามกฎหมาย เมื่อครบระยะเวลาภายใน 1 ปี

1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า กองทุนชุมชนเลขอุดมสามัคคี ร่วมกันบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม คณะกรรมการตั้งใจทำงานทุกฝ่ายถึงแม้ว่าการจัดทำบัญชีกองทุนจะยากมากสำหรับความรู้ในระดับชาวบ้าน แต่คณะกรรมการฝ่ายற்றுญาติก็ได้พยายามทำบัญชีตามความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ที่คิดว่าเป็นการเข้าใจง่าย ถึงแม้ว่าคณะกรรมการระดับอำเภอจะอบรมการจัดทำบัญชีหลายครั้งแต่เป็นการจัดทำบัญชีหลากหลาย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเกิดการสับสนจึงไม่สามารถเข้าใจได้ในทันที ดังนั้นคณะกรรมการฝ่ายற்றுญาติจึงต้องศึกษาหาความรู้ไปที่ละนิดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้น โดยทางกองทุนชุมชนเลขอุดมสามัคคี ได้ทำบัญชีแบ่งออกเป็น 4 บัญชีเปิดโอกาสให้คนในชุมชนแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกันอย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่ถึงขั้นการพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมดยังต้องการความช่วยเหลือจากชุมชนภายนอกและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง สำหรับสมาชิกผู้ขอกู้เงินกองทุนได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการนำเงินที่กู้ได้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ เมื่อครบกำหนดสัญญาที่ต้องชำระคืนสมาชิกผู้กู้ได้คืนเงินกู้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า เมื่อกองทุนหมู่บ้านมีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านของตนเอง เพื่อนำเงินกองทุนที่ได้ไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับชุมชน คนในชุมชนรู้จักการจัดตั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ รวมถึงสมาชิกกองทุนนำเงินที่กู้ได้ไปประกอบอาชีพตามความถนัด บางรายนำไปต่อยอดเดิมเพิ่มทุนที่มีอยู่ บางรายนำไปประกอบอาชีพใหม่เพิ่มรายได้ให้ดีกว่าเดิม เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า คนในชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง มีความ
 ทัศนคติ มีความซื่อสัตย์ต่อกัน ยกย่องคนทำความดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชุมชนมีส่วนร่วม
 คิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันรับผิดชอบและร่วมกันแก้ไขปัญหาในชุมชนของตนเอง ทำให้เกิดการเสริม
 สร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน

2. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้าน และตัวชี้วัดที่ทางกอง
 ทุนหมู่บ้านกำหนด พบว่าสมาชิกในชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อ
 ชุมชน ช่วยเหลืองานส่วนรวมด้านสาธารณประโยชน์ มีการอยู่ร่วมอย่างสันติ คนในชุมชนปลอดภัย
 จากยาเสพติด มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งนำพาไปสู่ความ ผาสุกของหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านรู้
 จักหน้าที่ของตนเองในการดำเนินกิจการในการประกอบอาชีพ ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการใน
 เรื่องต่างๆ ตามที่ระเบียบของกองทุนกำหนดไว้ ชำระเงินกองทุนที่นำไปคืนตามระยะเวลาที่กำหนด

3. ปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

3.1 ปัจจัยด้านบวก พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ในการ
 ประกอบอาชีพตามที่ตนเองถนัดมาก่อน บางรายก็ล้มเหลว บางรายก็ประสบความสำเร็จ ทำให้ชุม
 ชนเกิดการเรียนรู้และนำประสบการณ์ที่เคยได้รับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และรวมตัวกันจัดตั้ง
 กลุ่มองค์กรเพื่อการประกอบอาชีพที่มั่นคงเป็นการดำเนินกิจการธุรกิจชุมชนโดยการพึ่งพาตนเอง
 นำพาไปสู่ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในหมู่บ้าน

3.2 ปัจจัยด้านลบ พบว่า คนในชุมชนบางส่วนเป็นลูกหนี้ของธนาคารออมสินเพื่อ
 การลดรายจ่าย และนายทุนที่คิดอัตราดอกเบี้ยสูง เนื่องจากต้องนำเงินที่กู้ยืมมาใช้จ่ายภายใน
 ครอบครัว จึงทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง เมื่อสมัครเข้ามาเป็น
 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและขอกู้เงินกองทุนไปเพื่อประกอบอาชีพ ทำให้การลงทุนไม่เพียงพอต่อการ
 ดำเนินการ จึงไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

4. การสร้างเครือข่ายขององค์กรเพื่อการเรียนรู้ ให้มีความความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายใน
 ชุมชนโดยเครือข่ายที่มีอยู่ คือ กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง

จากการปฏิบัติงานในพื้นที่ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ก่อนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและ
 ได้รับจัดสรรเงินกองทุน 1 ล้านบาท ประชาชนในชุมชนได้ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง และเสริม
 สวส เมื่อมีเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้นทำให้สมาชิกกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ขอกู้เงินกองทุน
 เพื่อไปเพิ่มเติมจากทุนเดิมที่มีอยู่ในการค้าขาย ส่วนของการบริการรับจ้างกู้เงินไปซื้ออุปกรณ์ที่ทันสมัย
 เพื่อให้การบริการสะดวกขึ้น และการบริการเสริมสวสก็นำเงินไปเพิ่ม ตกแต่งร้าน กลุ่มออม
 ทรัพย์(สังจะ) เป็นต้น ทำให้เครือข่ายขององค์กรเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกัน
 เพื่อหาประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการตลอด

จนกระทั่งเริ่มสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งในชุมชน
ของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการปฏิบัติงานในพื้นที่กองทุนชุมชนนครอุดมสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา พบประเด็นที่สำคัญจากข้อมูลที่ได้มาเพื่อนำมาเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้
ไขเกี่ยวกับ การบริหารจัดการกองทุน และสมาชิกนำเงินกู้กองทุน ไปพัฒนากิจกรรมการประกอบ
อาชีพ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน พบว่า คณะกรรมการขาดความรู้ ความ
เข้าใจ ประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชี เนื่องจากว่าบัญชีที่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมืองแห่งชาติกำหนดการจัดทำบัญชีไว้ 7 เล่มและซับซ้อนมาก ซึ่งเป็นการยากมากสำหรับความรู้
ระดับชาวบ้าน อีกทั้งหลายหน่วยงานได้เข้ามาให้ความรู้และจัดอบรมการจัดทำบัญชีให้กับคณะ
กรรมการกองทุนฝ่ายเหรียญกฐิน แต่เป็นการจัดอบรมที่หลากหลายวิธีทำให้คณะกรรมการเกิดการสับสน
ดังนั้นคณะกรรมการกองทุนจึงจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านแบบบัญชีเบื้องต้น ไปตามความเข้าใจ
ของตนเอง โดยไม่ผิดต่อกฎระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบเอกสารในการบริหารจัดการเงินกองทุนเบื้องต้น คณะ
กรรมการต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเองทั้งหมด และรับผิดชอบงานด้านเอกสาร
ที่ต้องเสนอต่อคณะกรรมการระดับอำเภอในการจัดสรรงบประมาณ

บรรณานุกรม

- กองทุนเพื่อสังคม, สำนักงาน (มปป.) คู่มือเตรียมความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท (ฉบับหมู่บ้าน). กรุงเทพฯ : ธนาคารออมสิน
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงาน สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ระดับ จังหวัดและอำเภอ.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนชุมชนเศรษฐกิจสามัคคี. 2544. ระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการกองทุน ชุมชนเศรษฐกิจสามัคคี. นครราชสีมา.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์.
- เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.
- เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์(เอกสารเพิ่มเติม). นครราชสีมา.
- สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.
- สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.
- สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.
- นเรศ สงเคราะห์สุข. 2544. แนวคิดสู่การปฏิบัติ. เชียงใหม่ : สำนักงานโครงการพัฒนา ที่สูงไทย – เยอรมัน.

- ประเวศ วะสี. 2536. ปฏิรูปการศึกษาไทย การยกเครื่องทางปัญญา : ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ในการปฏิรูปทางการศึกษาไทย ,การสร้างสรรณภูมิปัญญา.กรุงเทพฯ : อมรินทร์ วิชาการ และมูลนิธิ ศคศรีสฤยดิวงส์
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. 2542. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน สาขาพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (บรรณาธิการ). 2544. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2541. การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อกิน รพีพัฒน์. 2539. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข.